

CAMPUS
HELSINGBORG

Institutionen för service management
och tjänstvetenskap

Examensarbete för kandidatexamen

Samtalsordningens påverkan på fysisk miljö

En studie om hur diskursen rörande fysisk funktionsnedsättning uttrycks
i tal, text och i den fysiska miljön

Felicia Andersson
Rebecca Anderson

Antal ord: 14 064

Gruppenr: 36

Handledare:
Elisabeth Högdahl

Examensarbete
VT 2019

Sammanfattning

Titel: Samtalsordningens påverkan på fysisk miljö - En studie om hur diskursen rörande funktionsnedsättning uttrycks i tal, text och i den fysiska miljön

Universitet: Lunds Universitet, Campus Helsingborg, Institutionen för Service Management

Kurs: KSMK65 Service Management: Examensarbete för kandidatexamen, 15 hp, VT 2019

Författare: Felicia Andersson och Rebecca Anderson

Handledare: Elisabeth Högdahl

Nyckelord: Diskurs, inkludering, exkludering, kategorisering, tillgänglighet och funktionsnedsättning.

Syfte: Uppsatsens syfte är att undersöka hur samtalsordningen kring funktionsnedsättning påverkar den fysiska miljön, samt hur detta i sin tur påverkar personer med funktionsnedsättning.

Frågeställningar: Hur framställs funktionsnedsättning i tal och text på Lunds kommun rörande tillgänglighet? Hur syns denna diskurs i den fysiska miljön i Lunds stadskärna och på vilket sätt påverkar detta människor med funktionsnedsättning?

Metod: En kvalitativ studie där det empiriska materialet är insamlat genom semistrukturerade intervjuer, observation, go along samt diskursanalys. Intervjuerna och go along är genomförda med respondenter som arbetar med tillgänglighetsåtgärder, som tillgänglighetskonsult samt med egen erfarenhet av fysisk funktionsnedsättning. Observationen är genomförd i Lunds stadskärna och diskursanalysen på styrande dokument hos kommunen.

Slutsatser: Vår sammanfattande slutsats är att diskurserna rörande funktionsnedsättning påverkar utformningen av den fysiska miljön och att detta leder till konsekvenser för personer med funktionsnedsättning vilket är ett samhällsproblem.

Innehållsförteckning

1. Problembeskrivning	5
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Definition av begrepp och lagstiftning.....	7
1.3 Avgränsning	9
2. Metod	10
2.1 Val av ansats	10
2.2 Kvalitativ studie	10
2.3 Urval	11
2.3.1 Val av studieobjekt	12
2.4 Visuellt material	12
2.5 Semistrukturerade intervjuer	13
2.5.1 Intervjuguide	14
2.5.2 Genomförande av intervjuer	15
2.6 Observation	16
2.7 Go along	17
2.8 Diskursanalys	18
2.9 Analys av material	19
2.10 Litteraturinsamling	20
2.11 Etisk reflektion	20
2.12 Förförståelse	21
3. Teori	23
3.1 Diskurs	23
3.2 Social konstruktion	24
3.3 Olika diskurser gällande funktionsnedsättning	25
3.3.1 Den medicinska modellen	25
3.3.2 Den sociala modellen	26
3.3.3 Den miljörelativa modellen	27
3.4 Makt	28
3.5 Tillgänglighet	29

4. Presentation och analys av empiri	31
4.1 Framställandet av diskursen gällande funktionsnedsättning	31
4.1.1 <i>Språkbruk</i>	31
4.1.2 <i>Kategoriseringsproblematik</i>	33
4.1.3 <i>Stolta människor</i>	34
4.2 Diskursens synlighet i den fysiska miljön	35
4.2.1 <i>Tillgänglighetsperspektiven</i>	35
4.2.2 <i>Tolkningsföreträde</i>	38
4.3 Påverkan på personer med funktionsnedsättning	41
4.3.1 <i>Planering</i>	41
4.3.2 <i>Annorlundaskap</i>	41
4.3.3 <i>Parkering</i>	43
5. Slutsatser	45
5.1 Framställandet av diskursen gällande funktionsnedsättning	45
5.2 Diskursens synlighet i den fysiska miljön	45
5.3 Påverkan på personer med funktionsnedsättning	46
6. Diskussion	47
Litteraturlista	
Bilaga 1 – Det observerade området	
Bilaga 2 – Intervjuguide tjänsteman på Lunds kommun	
Bilaga 3 – Intervjuguide person med fysisk funktionsnedsättning	

1. Problembeskrivning

Förförståelse är det som präglar vårt sätt att se på verkligheten. Det är en form av förkunskap och en förutsättning för att kunna greppa det vardagliga livet (Thurén, 2007, s.58). Den förförståelse man har påverkar hur man ser på andra människor vilket kan leda till kategorisering av dessa och i förlängningen även till "andrafiering" beträffande de som bryter den rådande samhällsnormen. En andrafiering konstrueras genom att det skapas en tydlig distinktion mellan "vi" och "de". Vilka som inkluderas i "vi" blir tydligare genom att man exkluderar och distanserar sig från "de" som tillskrivs egenskaper skilda från den egna gruppens (Said, 2016, s.324). Därmed finns det flertalet kategorier i samhället som existerar endast på grund av att de konstrueras socialt (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2018). De som konstrueras socialt som "vi" har en maktposition i samhället men det är samtidigt viktigt att belysa en annan aspekt av makt som handlar om tolkningsföreträde, konstaterar Rönnblom (2014, s.4). Enligt Funktionsrätt Sverige är tolkningsföreträde något som ligger hos individen som själv har en upplevelse av funktionsnedsättning (2017, s.6).

När kategorin funktionsnedsättning skapas och när denna appliceras på en enskild individ kan detta påverka hur människor med funktionsnedsättning blir förstådda och hur andra människor reagerar (Shakespeare, 2014, s.5). Föreställningarna om en kategori människor formas av den rådande samhällsdiskursen. Enligt Winther Jørgensen och Phillips förklaras diskurs vanligtvis som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (2000, s.7). Därmed formas också föreställningarna om människor med funktionsnedsättning av rådande diskurser. En modell som ifrågasätter diskursen rörande människor med funktionsnedsättning är den sociala modellen av Michael Oliver. Modellen menar att det är samhället som skapar funktionshinder genom utformandet av den fysiska miljön och inte den funktionsnedsatta individen (Shakespeare, 2014). Fokus ligger med andra ord på vilket sätt samhället inkluderar eller exkluderar dessa individer (Shakespeare, 2014, s.12). Det fysiska rummet är viktigt ur ett tillgänglighetsperspektiv eftersom en exkludering från en plats kan bidra till utanförskap och andrafiering.

Denna studie syftar till att ur ett tillgänglighetsperspektiv undersöka hur diskurser rörande funktionsnedsättning utformar den fysiska miljön. Detta då frågan gällande att göra fysiska rum tillgängliga för alla är en politisk fråga som drivs på hög nivå och därmed är dagsaktuell. Detta

belyser Svensson i och med att år 2006 antogs FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning vilken syftar till att undanröja hinder för att kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter (2015, s.11). För att människor med fysisk funktionsnedsättning ska vara delaktiga i samhällslivet och ha ett jämlikt levnadsvillkor ska myndigheter arbeta med tillgänglighet (Myndigheten för delaktighet, 2015, s.6). En omgivning med god tillgänglighet innebär möjlighet till aktivitet och delaktighet i samhällslivet, medan bristande tillgänglighet skapar ett funktionshinder som leder till svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet samt bristande delaktighet i samhällslivet (Svensson, 2015, s.10).

Det har varit svårt att hitta tidigare forskning och vi ser därmed ytterligare anledning att genomföra denna studie. Baserat på denna problembeskrivning är fenomenet som behandlas hur inkludering och exkludering av människor påverkas av den rådande samhällsdiskursen och därmed den kategoriseringen av människor som görs. De föreställningarna som finns gällande människorna i denna kategori, i studiens fall personer med funktionsnedsättning, påverkar utformandet av den fysiska miljön. I sin tur påverkar även utformandet av miljön de föreställningar som finns rörande personer med funktionsnedsättning. För att göra detta kommer vi att studera Lund eftersom kommunen varit aktiva i sitt tillgänglighetsarbete.

1.1 Syfte & frågeställning

Uppsatsens syfte är att undersöka hur samtalsordningen kring funktionsnedsättning påverkar den fysiska miljön, samt hur detta i sin tur påverkar personer med funktionsnedsättning. I och med detta är vår förhoppning att kunna bidra med ett större synliggörande för vikten av god tillgänglighet för människor med fysisk funktionsnedsättning. Uppsatsen undersöker följande frågeställningar:

- Hur framställs funktionsnedsättning i tal och text på Lunds kommun rörande tillgänglighet?
- Hur syns denna diskurs i den fysiska miljön i Lunds stadskärna?
- På vilket sätt påverkar detta människor med funktionsnedsättning?

1.2 Definition av begrepp och lagstiftning

Följande begrepp och lagstiftning kommer att användas genomgående i uppsatsen, varför det blir relevant att förklara dem.

Begrepp	Definition
Funktionsnedsättning	Term som beskriver nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara bestående eller av övergående natur (Socialstyrelsen, 2019).
Funktionshinder	Den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen (Socialstyrelsen, 2019).
Tillgänglighet och användbarhet	Begrepp som används i syfte att beskriva vilka åtgärder som krävs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor som andra i samhället (Myndigheten för delaktighet, 2015, s.12).
Avfasning	Svagt sluttande kant, exempelvis vid en trottoarkant, vilket gör att såväl rullstolar som barnvagnar lättare kan ta sig upp eller ned från trottoaren. För bästa förutsättning ska avfasningen vara till 0-nivå och 0,90–1,00 m

	bred, med lutning max 1:12 samt med slät och halkfri yta (Svensson, 2015, s.293).
Tickande pollare	Dessa hjälper personer med synnedsättning att orientera sig vid exempelvis övergångsställe och annan gångpassage över gata. På pollare kan även finnas en reliefkarta som visar riktning, refuger etc. (Svensson, 2015, s.294).
Taktila plattor	Betongplattor som kan ge riktningsgivande ledning (Svensson, 2015, s.67).

Vi kommer även att referera till lagstiftning och regler rörande tillgänglighet i vår studie, på grund av detta vill vi sammanfatta dessa kortfattat. FN 2006. UN Convention on the rights of persons with disabilities undertecknades i mars 2007 och trädde i kraft 2009 i Sverige. Konventionen ligger till grund för många nya samarbeten som till exempel utveckling av symboler och har på så sätt varit en pådrivande faktor för ökad tillgänglighet (Müller, 2012, s.48). Den svenska funktionshinderpolitiken bygger på handlingsplanen *“Från patient till medborgare”* (Prop. 1999/2000:79) och denna sträckte sig fram till 2010. I plan- och bygglagen (2010:900) samt plan- och byggförordningen (2011:338) ställs det ett övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (Boverket.se). I Boverkets byggregler, BBR, finns tillämpningsföreskrifter till lagen och förordningen. Boverkets byggregler gäller när man bygger nytt eller ändrar en byggnad, inklusive ändrad användning (ibid). Boverket har även föreskrifter och allmänna råd om avhjälpan av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser (BFS 2013:9, HIN 3). När man anlägger nya allmänna platser och områden ska de göras tillgängliga och användbara, då finns ALM som beskriver regler för tillgänglighet på allmänna platser (BFS 2011:5 ALM 2). Detta gäller till exempel gator, torg, parker, fritidsområden och friluftsbad. Reglerna finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader (Boverket.se).

1.3 Avgränsning

Vi valde att fokusera på att utföra vår studie i Lunds kommun för att avgränsa vår undersökning och för att ha tillgång till ett fysiskt rum med fysiska personer att observera. Vi avgränsade oss till att undersöka Lunds kommuns stadskärna. Detta eftersom det är en del av kommunen vars tillgänglighet är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga i samhällslivet enligt "Delaktighet för alla" (2014). Dessutom avgränsade vi oss att undersöka fysisk funktionsnedsättning och inte samtliga funktionsnedsättningar eftersom det är lättare att tolka och analysera de fysiska hinder som vi kunde observera. Vi valde även inte att ha ett intersektionellt perspektiv i denna uppsats. Detta innebär inte att vi saknar en medvetenhet om att människor med fysiska funktionsnedsättningar upplever olika typer av förtryck beroende på olika intersektionella faktorer men i just denna uppsats valde vi att inte ta hänsyn till de intersektionella perspektiven. Vi är även medvetna om att en stad aldrig kan reduceras till endast det fysiska materialet även om det är det vi fokuserar på i denna uppsats. Observationen och vår go-along tog plats under dagtid eftersom vi ville observera flödet i staden vilket blev tydligare med fler människor i omlopp, på grund av detta observerade vi inte titta på utebelysning i den fysiska miljön.

2. Metod

I följande avsnitt beskrivs tillvägagångssättet för att besvara forskningsfrågorna. Denna metoddel kommer nedan att argumentera för vårt val av ansats, vårt val rörande urval samt, semistrukturerade kvalitativa intervjuer, vår observation, vår diskursanalys samt vår go along. Vi diskuterar även vårt tillvägagångssätt beträffande analysen av det insamlade materialet. Detta avsnitt avslutas med en kritisk granskning ur ett etiskt perspektiv samt en kritisk reflektion över vår egna förförståelse.

2.1 Val av ansats

Vid kvalitativa studier är en induktiv ansats den allra vanligaste formen (Bryman, 2008, s.29). Enligt Bryman byggs slutsatserna utifrån det empiriska materialet med denna ansats. Med en deduktiv ansats utgås det istället från existerande teorier och tar ur dessa fram hypoteser som man sedan testar. En deduktiv ansats lämpar sig på så sätt bättre för kvantitativa studier (Bryman, 2008, s.28). Eftersom vårt syfte inte var att använda redan existerande teorier som utgångspunkt, utan istället att genom intervjuer och observation generera teori så tenderade vi mot en mer induktiv ansats. Alvehus menar dock att en rent induktiv ansats inte går att använda sig av då det är svårt att genomföra en tolkning helt utan teoretisk förförståelse (Alvehus, 2013, s.109). Då vi till viss del hade en teoretisk förförståelse gällande fenomenet fanns det tendenser av en deduktiv ansats. En abduktion innebär ett växlande mellan en induktiv och en deduktiv ansats enligt Alvehus vilket var det vi använde oss av (ibid).

2.2 Kvalitativ studie

Kvalitativa forskningsstrategier är tolkande och konstruktionistiska i sitt slag, detta innebär att kvalitativa metoder fokuserar på ord istället för siffror som kvantitativa metoder gör (Bryman, 2008, s.340). Baserat på denna definition vill vi dock belysa att det finns forskare och akademiker som argumenterar för att det inte finns någon skillnad mellan kvalitativa och kvantitativa metoder överhuvudtaget, en av dessa är professor Rodney Åsberg (2001). Det kan även konstateras att, trots att det finns olika tolkningar av vad en kvalitativ studie är, så ligger tonvikten ofta på kontexten. Detta leder till att ett stort fokus ofta läggs på deskriptiva detaljer eftersom det är dessa detaljer som skapar kontext för det valda beteende som ska tolkas (Bryman, 2008, s.364). Då uppsatsens syfte och frågeställningar fokuserade på samtalsordningen i

kontexten gällande funktionsnedsättning lämpade sig en kvalitativ forskningsstrategi för vårt syfte. Bryman anser att en anledning till varför just kvalitativ forskning är såpass svårt att kategorisera är eftersom det existerar en hög grad av olikartade metoder (2008, s.344). Trots att kvalitativ forskning kan vara svår att kategorisera så kan mängden olikartade metoder vara en fördel, detta är fallet vid triangulering. Triangulering innebär att studien eller forskningen använder flera olika typer av metoder eller datakällor när det kommer till forskning gällande sociala företeelser (Bryman, 2008, s.354). Triangulering bidrar till att ringa in fenomenet och syftet är att skapa sig en mer kvalificerad bild av fenomenet (Alvehus, 2013, s.71). Vi använde oss av triangulering eftersom vårt syfte var att undersöka hur samtalsordningen kring funktionsnedsättning avspeglas i text, tal och den fysiska miljön. För att se hur dessa tre avspeglas behövdes flera olika metoder för empiriinsamling.

2.3 Urval

Ett målinriktat urval innebär att man gör ett icke-sannolikhetsurval, man väljer istället urvalet på ett strategiskt vis (Bryman, 2008, s.392). Detta är, enligt Alvehus, att föredra då man vill komma i kontakt med personer som har en specifik erfarenhet, som kan förhålla sig till de frågor man vill studera eller då man känner till den miljö som ska studeras (2013, s.67). Ett målinriktat urval valdes för studien eftersom vi ville genomföra vår studie på en offentlig plats vars tillgänglighet är en förutsättning för ett jämlikt deltagande i samhällslivet och då vi ville använda oss av en plats vi enkelt kunde få tillgång till. Denna form av urval valdes även eftersom vi ville ha tillgång till personer som var relevanta för vår forskningsfråga genom att de hade kunskap om det undersökta fenomenet. Ytterligare en anledning till att vi valde att genomföra vår studie i Lunds stadskärna var eftersom det är en gammal stad med historiskt värdefulla miljöer och där vår upplevelse var att tillgängligheten var begränsad (se bilaga 1 för det observerade området). Att säkerställa kulturhistoriskt värdefulla miljöer är även ett långsiktigt och konsekvent arbete som Lunds kommun bedriver. En del av detta är att de bland annat har undertecknat en internationell deklaration (2018). Därmed finns det flertalet miljöer som är skyddade av kommunen och där det på så sätt blir svårare att genomföra tillgänglighetsåtgärder. Förutom att Lund är en gammal stad med ett historiskt värdefulla miljöer är staden även intressant att undersöka eftersom Lunds kommun har arbetat aktivt med sina tillgänglighetsåtgärder.

2.3.1 Val av studieobjekt

För att hitta relevanta intervjupersoner använde vi som tidigare nämnt ett målinriktat urval och valde till en början ta kontakt med Lunds kommun i form av mail. På så sätt blev vi vidarebefordrade till en trafikingenjör som arbetar för kommunen med tillgänglighetsfrågan på allmän platsmark. Ett snöbollsurval använder man, enligt Alvehus, när man tar hjälp av personer man redan varit kontakt med för att hitta ytterligare personer att intervjua (2013, s.68). Ett snöbollsurval användes då vi via kontakter blev tipsade om en person som själv har en fysisk funktionsnedsättning samt arbetar som tillgänglighetskonsult. Vi använde även ett bekvämlighetsurval vilket, enligt Bryman, innebär att urvalet består av personer som för tillfället råkar finnas tillgängliga för forskaren (2008, s.194). Detta urval gjordes då vi även valde att intervjua en närstående till en av oss. Denna person valdes eftersom hen nyligen fått en fysisk funktionsnedsättning i form av ett amputerat ben. Hen kunde på så sätt ge oss en bild av vad hen upplevde för skillnad rörande tillgänglighet i det fysiska rummet jämfört med tidigare. Personen använder till största del kryckor när hen förflyttar sig men även rullstol och vid vissa tillfällen protes. Hen bor själv inte i Lund men har besökt stadskärnan uppskattningsvis 30–35 gånger, dels efter hen fått sin fysiska funktionsnedsättning och hade därför en klar uppfattning om utformningen av den urbana miljön. Valet av denna person var på så sätt målinriktat samtidigt som det hade tendenser av ett bekvämlighetsurval. Vi var medvetna om att ett bekvämlighetsurval kan komma att påverka resultaten. Detta eftersom ett sådant urval, enligt Bryman, inte alltid är representativt för en hel population (Bryman, 2008, s.194). Just därför såg vi det som en nödvändighet att även intervjua konsulten som själv har en fysisk funktionsnedsättning och som vi inte hade någon tidigare relation till. Hen har arbetat inom området tillgänglighet i cirka 20 år och har därmed en gedigen erfarenhet av dessa typer av frågor.

2.4 Visuellt material

Intresset har ökat för användandet av visuellt material inom kvalitativ forskning (Bryman, 2008, s.403). I vår uppsats har vi använt oss av visuella fotografier som togs under vår observation samt go-along. Dessa visuella fotografier var forskningsstyrda. Detta innebär, enligt Bryman, att de har tagits av forskaren själv för att fånga det som är relevant för studien. Fotografierna användes som en grund för det som av Bryman kallas för foto-elicitering (2008, s.403). Detta

innebär att foton står som grund för diskursen. Fotografierna används därför som utgångspunkt för en diskussion om fotografiernas betydelse samt innebörd (ibid). Fotografier i kvalitativa studier kan användas på flera olika sätt. Dels som en minneshjälp där bilderna fungerar som en del av forskarens fältanteckningar, som källor till data eller som ett verktyg att använda sig av vid diskussioner tillsammans med medverkande respondenter vid en undersökning (Bryman, 2008, s.405). Vi valde vi att använda oss av bilderna som en minneshjälp samt som källa till data då vi gjorde bedömningen att flera av våra observerade platser var för komplexa för att beskriva endast med ord. Vi var dock medvetna om att fotografiernas innebörd kommer att tolkas på olika sätt beroende på personen som betraktar bilden (Pink, 2001 i Bryman, 2008, s.406).

2.5 Semistrukturerade intervjuer

Kvalitativa intervjuer innebär intervjuer som präglas av en låg grad av standardisering samt en hög grad av strukturering (Trost, 2012, s.60). Semistrukturerade intervjuer innebär att ge respondenten utrymme för egna upplevelser, tankar och stor frihet att forma svaren på sitt eget vis. Denna typ av intervju öppnar också upp möjligheter att ställa olika typer av följdfrågor (Bryman, 2008, s.415). Möjlighet att undersöka nya teman som uppkom under intervjuens gång var nödvändig för att få ett djup i intervjun och kunna klargöra bitar av intervjun som vi uppfattade kunde förtydligas. Ytterligare en anledning till användandet av en semistrukturerad intervju var för att vi genom olika typer av följdfrågor hade möjlighet att bekräfta för intervjupersonen att vi hade förstått och lyssnat på hans svar.

Två intervjuer genomfördes där vår ambition var att spela in båda för att inte gå miste om speciella fraser och uttryck. Vid första intervjun med Kim gav hen dock inte samtycke att spela in och då fördes istället anteckningar som sedan renskrevs direkt efter för att komma ihåg så mycket som möjligt. Enligt Bryman kan en möjlig nackdel med en inspelning av intervjun vara att intervjupersonen kan känna sig hämmad under intervjun (2008, s.428). Vi ansåg detta vara en lika stor risk även när vi endast förde minnesanteckningar. Denna risk försökte vi dock att motverka genom att vara positiva, välkomnande och skapa en trevlig stämning genom ett par öppna bakgrundsfrågor. Intervjun transkriberades så nära inpå som det fanns möjlighet. Detta innebar att vi antecknade allt från vår inspelning. Även skratt och pauser antecknades då detta,

enligt Alvehus, kan ha stor och viktig betydelse för analysen (2013, s.85). Genom transkriberingen möjliggjordes en djupare förståelse av vårt empiriska material.

2.5.1 Intervjuguide

I våra intervjuer tog vi hjälp av två olika intervjuguider (se bilaga 2 & 3) som utformades i förväg i syfte att fungera som en slags minneslista för oss. Intervjuguider är fördelaktigt att använda sig av när man vill att intervjuerna ska kunna ta olika riktningar men samtidigt ge uttömmande svar (Bryman, 2008, s.419). Att låta intervjun ta olika riktningar bidrog till en bredare förståelse för intervjupersonernas förhållningssätt till studiens undersökta diskurs. Under intervjuerna följdes inte intervjuguiderna till punkt och pricka men fungerade som en slags mall där vi kunde försäkra oss om att samtliga teman täcktes in. Valet att utforma två olika intervjuguider gjordes eftersom syftena med de olika intervjuerna skiljde sig åt. Syftet i intervjun riktad till Lunds kommuns tjänsteman var att få Kims perspektiv gällande hur kommunen arbetar med tillgänglighet i stadskärnan. Däremot var syftet med intervjun med personen med fysisk funktionsnedsättning att få hans personliga upplevelse av tillgänglighet i den urbana miljön.

Att inte ha en fullkomligt ostrukturerad intervju valdes eftersom vi inte ville riskera att samtliga av våra teman inte skulle täckas in eftersom vi då skulle riskera att inte uppfylla vårt syfte och våra frågeställningar. Charmaz skiljer mellan tre olika typer av frågor: inledande öppna frågor, mellanliggande frågor och avslutande frågor (2002, i Bryman 2008, s.423). Våra två intervjuguider utformades utifrån vår vilja att börja med inledande öppna frågor i enlighet med Charmaz mall. Intervjuerna inleddes med denna typ av frågor eftersom vårt syfte i denna fas var att skapa oss en övergripande bild av personens bakgrund samt för att skapa en trevlig stämning. Enligt Bryman är även bakgrundsinformation viktig för att kunna sätta in personen i fråga i en kontext som är av högsta vikt vid kvalitativ forskning (Bryman, 2008, 364). Därefter ställdes mellanliggande frågor som var icke-ledande utifrån fyra olika teman (se bilaga 2 & 3).

Temaindelningen gjordes i syfte att få insikt i användandet av diskurser kring funktionsnedsättning hos intervjupersonen. Vid den andra intervjun gjordes denna indelning för att ta reda på personens upplevelse av tillgängligheten samt hur detta kan komma att påverka hen, detta då vi själva inte har tolkningsföreträde i frågan. Överlag utformades intervjufrågorna på ett vis som möjliggjorde flexibilitet genom att vi under intervjuens gång kunde ändra

ordningsföljden på frågorna så att fokuset låg på det som intervjupersonen ansåg var viktigt. I den avslutande delen frågade vi intervjupersonen om hen hade något mer att tillägga och tackade för tiden vi fått ta i anspråk. Detta i syfte att ge intervjupersonen chans att komplettera sina svar eller ändra sig samt för att avsluta intervjutillfället på ett trevligt sätt (se bilaga 2 & 3).

2.5.2 Genomförande av intervjuer

Under intervjutillfället med Kim som arbetar som tjänsteman på Lunds kommun delades rollerna upp mellan oss. Felicia var ansvarig för att ställa frågorna, se till att samtliga teman och frågor blev besvarade samt skötte den huvudsakliga kommunikationen med hen. Rebeccas huvudsakliga ansvar var istället att anteckna svaren och bidrog med frågor där hen ansåg att ett förtydligande eller ett fördjupande svar krävdes. Vi valde att dela upp dessa roller då vi ville försäkra oss om att en person höll ögonkontakt med personen för bättre samspel och för att bekräfta hans svar, men även för att garantera fullständiga minnesanteckningar. Under det andra intervjutillfället var det endast Felicia som närvarade. Anledningen till detta var eftersom hen hade en personlig relation till intervjupersonen sedan tidigare samt på grund av att Rebecca inte hade möjligheten att resa till intervjupersonens hemstad. Widerberg menar att det inte är helt lätt och oproblemiskt att intervjua en närstående dels då det kan komma att påverka svaren samt att den närstående kan känna sig pliktskyldig att ställa upp (2002, s.54). Bryman menar att egenskaper hos intervjuaren kan komma att påverka respondentens svar, men att arten och utsträckningen av denna effekt inte är tydlig och kan variera beroende på situation (2008, s.223). I detta fall kan det ha handlat om faktorn att Felicia och den närstående hade en nära relation. Däremot var vår upplevelse att relationen inte påverkade vår datainsamling i stort eftersom syftet var att undersöka samtalsordningen kring funktionsnedsättning samt upplevelsen av påverkan på grund av tillgänglighet. I och med detta resonemang tror vi inte att svaren påverkats nämnvärt, däremot kan Lo ha känt sig mer eller mindre tvungen att ställa upp.

Vi lät intervjupersonerna bestämma platsen för intervjuerna. Intervjun med Kim hölls i ett mötesrum på hans arbetsplats. Enligt Widerberg kan detta ses som en fördel eftersom de som intervjuar då får en inblick i respondentens arbetsplats och ett slags helhetsintryck (2002, s.106). I detta fall såg vi det även som en fördel att befinna sig på hans arbetsplats eftersom personens arbetsschema verkade fullspäckat och genom att komma till hans kontor tog vi så lite tid som

möjligt i anspråk för respondenten. En nackdel med detta menar Widerberg däremot kan vara att platsen kan upplevas som stressande och att man därför bör fundera över att utföra intervjun på ett "arbetsneutralt" ställe (2002, s.93). Dock upplevde vi inte detta som en nackdel eftersom intervjun genomfördes i ett avgränsat rum. Intervjun med Lo tog plats i hans hem då detta var bekvämast eftersom personen har en fysisk funktionsnedsättning och upplever vissa svårigheter att röra sig utanför hemmet.

2.6 Observation

Valet att genomföra en observation gjordes då vår ambition bland annat var att fånga samspelet mellan platsen, i vårt fall Lunds stadskärna, och människorna. Arvaston och Ehn menar att observationer lämpar sig bra när man vill granska sitt egna seende och förståelse och på så sätt se verkligheten på nytt (2009, s.23). Då vi inte har någon förstahandskunskap om fysisk funktionsnedsättning var detta resonemang en övervägande anledning till att vi valde att genomföra observation. På så vis var vår vilja att få en ökad förståelse för vilka fysiska hinder som kunde komma att påverka tillgängligheten för människor med fysisk funktionsnedsättning. Vi var delaktiga i den observerade miljön vilket innebar att vi genomförde en deltagande observation. Observationen var även dold då omgivningen inte kände till vår roll som observatörer (Bryman, 2008, s.135). Eftersom observationen var dold samt att platsen är offentlig fanns det inte heller några problem att få tillgång till den. Ett observationstillfälle på totalt 8 timmar genomfördes då vi efter denna tidsperiod upplevde en mättnad beträffande det insamlade materialet. Observationen genomfördes gemensamt där en av oss tog bilder och den andra tog detaljerade minnesanteckningar för att komplettera dessa bilder med. Bryman konstaterar att människans minne inte är helt pålitligt och att på grund av detta måste observationer kompletteras med relativt detaljerade anteckningar (Bryman, 2008, s.395). Bryman gör skillnad på olika typer av anteckningar: mentala noteringar, provisoriska eller preliminära anteckningar samt fullständiga fältanteckningar (Bryman, 2008, s.399). Vi använde oss först av provisoriska anteckningar. Dessa innebär enligt Bryman korta noteringar för att få en minnesbild av olika observationer (ibid). Dessa utvecklades sedan till fullständiga fältanteckningar, vilket enligt Bryman är detaljerade anteckningar som ska vara så utförliga som möjligt. Bryman anser att fullständiga anteckningar bör utvecklas så snart efter observationstillfället som möjligt (ibid). Genom att skriva mer fullständiga anteckningar och gå igenom dem ytterligare upplevdes även

en fördjupad förståelse för det vi observerat. Detta bidrog även till att det uppkom infallsvinklar samt frågor vi kunde använda oss av till vår inplanerade go along.

De platser som valdes ut för vår observation grundade sig i den förståelse vi fick från de semistrukturerade intervjuerna. I den första intervjun med tjänstemannen på Lunds kommun fick vi en inblick gällande vilka områden som nyligen blivit åtgärdade i syfte att bli mer tillgängliga. Vi var öppna med att Kims svar skulle guida oss gällande vår avgränsning rörande plats att genomföra observationen på. Observationen genomfördes inom det rödmarkerade området (se bilaga 1). Detta geografiska område lämpade sig bra eftersom de kretsar kring de mest centrala delarna i Lund. I uppsatsen valdes det dock endast ut några specifika platser för vår analys. Just dessa valdes eftersom vi ansåg att de gemensamt belyste hur samtalsordningen påverkar det fysiska rummet.

Observationen utfördes utifrån några olika faktorer som vi blivit uppmärksammade på under det första intervjutillfället med Kim. Dessa var följande: underlag, avfasningar, trösklar, tickande pollare, gatupratarer, kontrastmarkering, inhägnad för uteserveringar och handikapparkeringar. Detta var faktorer som återkom i intervjun gällande vilka åtgärder som hade vidtagits för att öka tillgängligheten. Enligt Arvaston och Ehn kan dessa redan bestämda fenomen komma att påverka vårt seende (2009, s.25). Detta var något vi var medvetna om och vi försökte därför hålla en så bred blick som möjligt under observationstillfället och hellre anteckna för mycket än för lite. Det uppkom situationer där personer med olika typer av funktionsnedsättning var i den fysiska miljön och där blev det extra tydligt för oss vilka svårigheter som just den platsen medförde. Det var dock svårt i vissa situationer att tolka vad som kunde upplevas vara ett fysiskt hinder och inte. För att täcka in denna kunskapslucka och detta perspektiv valdes några specifika platser ut för att få tillgänglighetskonsultens perspektiv under en go along.

2.7 Go along

När en go along genomförs innebär detta en metod som är en kombination av observation och intervju. En go along möjliggör för forskaren att gå med och uppfatta den fysiska miljön så som respondenten gör samtidigt som forskaren kan ställa frågor (Arvaston & Ehn, 2009, s.138). Genom att ställa frågor, lyssna och observera får observatören en inblick i hur respondenten

interagerar i den sociala och fysiska miljön. Samtidigt ges en inblick i respondentens berättelser om deras erfarenheter (Kusenbach, 2003, s.463). Den mest vanliga och även den mest praktiska är "walk alongs" och "ride-alongs" (Kusenbach, 2003, s.464). I studien användes en "walk along" eftersom vi intresserade oss av personens erfarenheter och tankar kring tillgängligheten i den fysiska miljön.

Vår go along genomfördes med tillgänglighetskonsulten som har en certifiering som sakkunnig i tillgänglighet (TIL). Detta var ett bra komplement till våra observation som hade genomförts tidigare. Baserat på vår genomförd observation hade vi lagt märke till ett par fysiska hinder vi ville ha hens åsikt om. Vår strävan var även att hen skulle få upp våra ögon för fysiska hinder som vi själva inte lagt märke till. Detta då vi saknar den förstahandskunskap och erfarenhet hen har, som privatperson med en fysisk funktionsnedsättning i form av nedsatt syn men även som yrkesperson. Enligt Kusenbach är en uttömmande go along mellan en timme till en och en halv timme (2003, s.464). Vår go along var tre timmar och utöver detta drygt en timmes fika där en intervju med tillgänglighetskonsulten gjordes. Vi upplevde det som om vi inte hade kunnat bryta vid 90 minuter då vår upplevelse var att respondenten hade mycket kvar att berätta och visa oss.

2.8 Diskursanalys

Diskursanalys är både en metod och teori (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Widerberg belyser även att diskursanalys är ett perspektiv och inte en enhetlig metod (2002, s.158). På samma sätt beskriver Bryman diskursanalys som ett synsätt. Bryman beskriver även hur kunskaper gällande diskursanalys kommer från filosofer som Michael Foucault (1926-1984) vars syn på diskurs var "ett uttryck som betecknar hur en viss uppsättning språkliga kategorier förhåller sig till ett objekt och hur vårt sätt att beskriva detta objekt påverkar hur vi förstår eller uppfattar det" (2008, s.474). Det finns flera olika varianter av diskursanalys, i vår analys var det texten som stod i fokus. Burr menar att "The way that discourses construct our experience can be examined by 'deconstructing' these texts, taking them apart and showing how they work to present us with a particular vision of the world, and thus enabling us to challenge it" (2015, s. 21). Enligt Winther Jørgensen och Phillips kan detta göras genom en detaljerad analys av en texts egenskaper och med bestämda redskap kartlägga hur diskurser förverkligas textuellt. Genom att göra detta kan man komma fram till och underbygga sin tolkning. Exempel på

redskap att använda sig av vid diskursanalys är metaforer och ordval (2000, s.87). En diskursanalys genomfördes på två av Lunds kommuns officiella dokument eftersom vi ville studera hur samtalsordningen gällande funktionsnedsättning kom till uttryck i text. De dokument som analyserades var "Tillgängliga Lund" (2003) och Lunds kommuns handikapplan "Delaktighet för alla" (2014). Anledningen till valet av dessa två var dels att Kim under vår intervju nämnde att arbetet kring tillgänglighet fortfarande följer den princip som framkom under projektet "Tillgängliga Lund", samt att "Delaktighet för alla" är ett av kommunens styrande dokument (Personlig kommunikation, 4/4-19). Vi valde även att analysera den ansökan man gör till kommunen för att få ett tillstånd att använda för handikapparkering då detta också var något som diskuterades med Kim (Ansökan om parkeringstillstånd för rörelsehindrade, 2019).

Widerberg menar att arbetet med en text ska anpassas efter de specifika frågor man vill ställa till texten (2002, s.158). Analysen genomfördes därför utifrån två huvudteman som styrde vårt fokus. Dessa var: diskursen rörande fysisk funktionsnedsättning och prioritet av tillgänglighetsåtgärder. Utifrån dessa teman utformades även frågor att analysera utifrån texterna. Vi använde oss av redskapet "ordval" för att studera vilka ord som användes och hur ofta. Detta då dessa speglade en bild av hur kommunen förmedlar en diskurs rörande funktionsnedsättning och tillgänglighet. Analysen utgick även från Scotts fyra bedömningskriterier för att utvärdera dokumentens kvalitet. Dessa fyra kriterier är gällande dokumentens: autenticitet, trovärdighet, representativitet samt meningsfullhet (Bryman, 2008, s.489). Winther Jørgensen och Phillips (2000, s.152) menar att diskursanalytiker vill kritisera orättvisa samhällsförhållanden och försöka rätta till dem. En källkritisk reflektion vi kan göra är att det har varit svårt att inte vara personligt engagerade.

2.9 Analys av material

Vid kvalitativa studier finns det få etablerade och accepterade metoder när det kommer till analysen av det insamlade materialet (Bryman, 2008, s.511). Bryman rekommenderar att analysen av materialet ska påbörjas genom att läsa igenom datan i sin helhet utan att kritiskt granska denna (2008, s.525). Detta gjordes i syfte att skapa oss en överblick över materialet. Nästa steg kan vara, enligt Bryman, att läsa igenom materialet ytterligare en gång och kommentera i marginalen viktiga iakttagelser och tankar (ibid). Även detta andra steg användes, i och med detta såg vi en koppling till våra nyckelord samt frågeställningar. Det tredje steget

enligt Bryman är att kritiskt granska koderna eller temana som uppkommit (ibid). Detta gjordes och vi kunde i detta skede av analysen se flera samband mellan de olika temana och börja koppla dessa teman till våra frågeställningar. Bryman poängterar att det är viktigt att inte likställa kodningen/tematiseringen med analysen utan att kodningen ska betraktas som en del av att förstå datan men också att bidra till det teoretiska urvalet (ibid). En kritik att använda sig av kodning gällande kvalitativa studier är att kontexten kan gå förlorad (Bryman, 2008, s.526). Detta var någonting som vi var uppmärksamma på under tematiseringen/kodningen utifrån våra frågeställningar samt nyckelord.

2.10 Litteraturinsamling

I vår sökning efter litteratur använde vi LUBsearch (Lunds Universitets Bibliotek) och sökte på nyckelorden: funktionsnedsättning/funktionshinder, diskurs/samtalsordning, stadsplanering och tillgänglighet. Vi hittade artiklar men inte några som behandlade just den relationen vi eftersökte och inte heller någon som behandlade samtalsordningens påverkan. Vårt teoretiska material består till största del av böcker från Lunds Universitet. Vi har till stor del använt oss av Elisabet Svensson (2015) som är en erkänd arkitekt med lång erfarenhet av tillgänglighetsfrågor. Denna bok var viktig för att få förståelse för regler och lagstiftning samt hur en tillgänglig miljö ser ut. Vi använde oss även av Shakespeare (2014) vars bok behandlar den sociala modellen. Shakespeare är en engelsk sociolog och programledare med förstahandskunskap av fysisk funktionsnedsättning.

2.11 Etisk reflektion

Under uppsatsens process togs det hänsyn till de principer gällande svensk forskning för att skydda respondenterna. Dessa är följande: samtyckeskravet, informationskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet (Bryman, 2008, s.131). Samtyckeskravet uppfylldes genom att respondenterna vi intervjuade samt genomförde go along med själva fick bestämma över sin medverkan (Bryman, 2008, s.132). Informationskravet uppfylldes då vi informerade respondenterna gällande syftet med uppsatsen. Deltagarna blev även informerade om att deras deltagande var frivilligt och att de hade möjligheten att hoppa av när som helst (Bryman, 2008, s.131). Genom att materialet endast användes till denna uppsats och till inget annat syfte uppfylldes nyttjandekravet. Konfidentialitetskravet uppfylldes då samtliga

undersökningsspersoner anonymiserades genom nya kodade namn (Bryman, 2008, s.132). Personen som ansvarar för tillgänglighetsåtgärder på allmän platsmark i kommunen figurerar som Kim i texten. Personen som arbetar som tillgänglighetskonsult namnges som Robin. Den närstående med en fysisk funktionsnedsättning figurerar som Lo. För att öka uppsatsens trovärdighet skickades även våra renskrivna anteckningar till intervjupersonerna så att de fick en möjlighet att lämna kommentarer. Detta fick vi ut mer av än väntat eftersom vi därmed fick förtydliganden och kommentarer på de saker som intervjupersonerna inte ville skulle vara med i uppsatsen. I efterhand blev det tydligt att detta var en bra idé eftersom vi härmed tillät våra respondenter vara delaktiga och på så sätt minskade risken att de kände sig missförstådda och eventuellt utnyttjade. Då vår observation genomfördes efter intervjun med Kim samt baserat på en del av de saker hen nämnde under intervjutillfället så är en uppföljning efter observationen något man kan fundera på av etiska skäl. Personen hade då fått en möjlighet att kommentera eller förhålla sig till den bild vi fått av fenomenet enligt Widerberg (2002, s.129). Däremot upplevde vi inte att detta var ett etiskt dilemma för vår studie då Kim fick möjlighet att kommentera de renskrivna anteckningarna av intervjun, samt att syftet med intervjun inte var att kritisera kommunen.

Den observation som genomförts och de fotografier som tagits kan anses vara problematiska ur ett etiskt perspektiv då samtyckeskravet och informationskravet inte uppfylldes (Bryman, 2008, s.131). Vi gjorde bedömningen att detta etiska dilemma inte var alltför problematiskt. Detta eftersom det inte var individerna i sig som observerades och att dessa inte skildrades utan att fokus låg på själva samspelet mellan den fysiska platsen och individerna, men framför allt det fysiska rummet. De fotografierna som användes upplevde vi inte heller vara alltför problematiska ur ett etiskt perspektiv eftersom vi bedömde det som omöjligt att urskilja de fåtal individerna som figurerade i vårt visuella material.

2.12 Förförståelse

Som beskrivs i problembeskrivningen påverkar förförståelsen den förståelse vi har för olika fenomen. Vi var medvetna om att förförståelsen även kunde komma att påverka urvalet samt de medel man väljer att använda för insamling av data, därför ansåg vi i enlighet med Becker att det är viktigt att reflektera över denna (2008, s.22). Widerberg anser att förförståelse inte behöver

vara en nackdel vid vetenskapliga studier så länge personen i fråga är medveten om denna (2002, s.179). Vi var medvetna om att vi saknade ett objektiva synsätt. Bryman menar dock att det är omöjligt att ha ett objektiva synsätt när det rör sig om kvalitativa studier (2008, s.43). En del av vår förståelse var omedveten vilket gjorde den svår att utmana. Den förståelse vi däremot var medvetna om utmanades genom att ifrågasätta alla antaganden som gjordes. I denna situationen var det en fördel att vara två personer i studien då vi kunde ifrågasätta varandras antaganden. Eftersom vi personligen inte har någon fysisk funktionsnedsättning innebar det att vi inte hade någon förstahandskunskap om ämnet i fråga. Detta innebar att vi själva inte alltid reflekterar över de fysiska hinder som kan finnas. Svårigheten var därmed att bli medvetna om samtliga fysiska hinder på en plats. Denna problematik hanterades genom att ta hjälp utifrån av en tillgänglighetskonsult med förstahandskunskap i ämnet.

3. Teori

Följande avsnitt behandlar uppsatsens teoretiska ramverk: diskurs, social konstruktion, olika diskurser gällande funktionsnedsättning, makt samt tillgänglighet. De nämnda är våra analytiska verktyg som kommer att knytas samman i analysen tillsammans med vårt empiriska material.

3.1 Diskurs

Som tidigare nämnt är en definition av begreppet diskurs “ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.7). Diskurs diskuterar vi även i metoddelen eftersom det, som nämnts tidigare, är en teori likväl en metod (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Diskurser handlar om ett slags metasamtal som omfattar strukturerade övertygelser, logiker, rationaliteter och kunskapsformer som vi alla förhåller oss till då vi fattar beslut, argumenterar och prioriterar. Människor uttrycker sig alltid i diskurser när de talar om något (Widerberg, 2002, s.157). Winther Jørgensen & Phillips menar att diskurserna genom att framställa världen på ett sätt och inte på ett annat gör vissa typer av handlingar relevanta och andra otänkbara samt skapar gränser mellan sant och falskt (2000, s.138). Sättet att uttrycka sig är en väsentlig form av makt enligt Foucault då vår verklighetsbild präglas av vårt språk (Foucault, 1961 i Thurén, 2007, s.154). Winther Jørgensen & Phillips menar att diskurser leder till gruppbildning och kategorisering, och att dessa byggs upp genom användningen av bestämda lingvistiska drag som grammatik och ordval. Hur man uttalar sig kan på så sätt leda till att yttrandet framställs som något självklart och neutralt (2000, s.178). Genom att konstruera världen på ett bestämt sätt utesluter man även andra perspektiv och pekar ut vilka handlingar som är meningsfulla och andra som omöjliga (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.184). Hur diskursen gällande fysisk funktionsnedsättning uttrycks i tal och text kommer därför att reproducera den bild och de föreställningar man har av personer med funktionsnedsättning. Detta kommer även att påverka hur man prioriterar och arbetar med tillgänglighet vilket i förlängningen kommer att påverka utformningen av den fysiska miljön, vilket visats i “*Göra gata*” (Högdahl, 2003). Sammanfattningsvis bygger diskurser den fysiska miljön. Detta avsnitt har närmare studerat begreppet diskurs i syfte att introducera detta som ett viktigt analytiskt verktyg. Begreppet diskurs var ett viktigt verktyg för vår analys eftersom vårt syfte var att undersöka hur samtalsordningen kring funktionsnedsättning påverkar det fysiska rummet.

3.2 Social konstruktion

Vi lever i en värld som består av olika typer av sociala konstruktioner i form av kategoriseringar som bygger på människors förförståelse utifrån rådande samhällsdiskurser. Föreställningar om personer med funktionsnedsättning leder till en kategorisering som på så sätt är socialt konstruerad. Begreppet används för att förklara hur människor uppfattar sin egna sociala verklighet. Social konstruktion belyser alltså det faktum att olika intersektionella faktorer, exempelvis funktionsnedsättning, inte är fasta, oundvikliga eller givna. Dessa intersektionella kategorier är produkter av mänskliga interaktioner. Samma principer gäller vid kunskapsproduktion, som också är diskursiv, eftersom även denna formas av olika typer av sociala normer och kollektivt handlande. Kunskapen som produceras inom just det kunskapsområdet kommer formas av normer och föreställningar i samhället och förstärka dessa istället för att ifrågasätta dessa. I samhället reproduceras dessa diskursiva normer eller så ifrågasätts de (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2018).

“Närvaron på gatorna blir något mer än uppspelandet av en tillfällig roll, det blir något som påminner individen om vem hon eller han är i relation till staden och de andra som rör sig där.” (Högdahl, 2003, s.140). Högdahl menar att det syns tydligt i den fysiska miljön vilka som stör stadens flöde och därmed bryter normen och blir “annorlunda” i mötet med den fysiska miljön. Högdahl beskriver också hur den mänskliga närvaron av olika typer av personer knyts till olika typer av förväntningar och att det tydligt går att se på platser vilka som anses vara mer legitima än andra där (Högdahl, 2003, s.224). “...relationen mellan platsens materialitet och de handlingar som där ska äga rum smälter samman, och att det finns en så tydlig upplevelse av materiens förmåga att direkt påverka människor.” (Högdahl, 2003, s.73). Vi kan baserat på Högdahl konstatera att den fysiska miljön är viktig gällande konstruerandet av det normala och det annorlunda. Syftet med detta stycke var att introducera läsaren för social konstruktion som ett analytiskt verktyg. I och med detta ville vi visa hur funktionshinder som kategori är socialt konstruerat. Denna insikt är viktig för läsaren att ha med sig för att förstå hur samtalsordningen gällande funktionsnedsättning konstrueras samt hur sociala konstruktioner kan inkludera eller exkludera olika kategorier.

3.3 Olika diskurser gällande funktionsnedsättning

Området som rör studier gällande funktionsnedsättning är relativt nytt. Områdets fokus och intresse ligger på utvecklandet av en förståelse av de direkta upplevelserna av funktionsnedsättning. Det handlar om en analys av platsen och meningen av funktionsnedsättning i samhället. Området fokuserar även på utvecklandet av alternativa politiska åtgärder för att hjälpa till att inse att “an all-inclusive society in which disabled people are able to participate fully, irrespective of the nature of their impairment” (Barnes, Oliver and Barton 2002: 259 i Prince, 2003, s.461). Traustdottir menar på att människor med funktionsnedsättning har under de senaste årtiondena organiserat sig för att få slut på exkluderingen. Hon menar att människor med funktionsnedsättning har utmanat och ifrågasatt den tidigare medicinska approachen och därmed har fokus skiftat från den medicinska approachen till fysiska barriärer och socialt förtryck (Traustdottir, 2009, s.1).

3.3.1 Den medicinska modellen

Enligt Lindberg hade människor med funktionsnedsättning tidigare forskats på beträffande olika typer av medicinska åtgärder samt rehabilitering. Denna tidigare forskning menade att det var individen med funktionsnedsättning som behövde “korrigeras” och “anpassas”. Lindberg konstaterar att ett begrepp som användes för människor med funktionsnedsättning under denna tid var bland annat “invalid”. Detta medicinska fokus på den funktionsnedsatta individen började dock alltmer att bli kritiserat under 1960-70 talen i Sverige som en följd av en förändrad samhällssyn. Denna kritik kom från olika håll i samhället och tog sig olika uttryck men det gemensamma för denna kritik var att personer med funktionsnedsättning inte längre kunde reduceras enbart till sin funktionsnedsättning. Kritikerna ansåg istället att samhället och fysiska barriärerna var de riktiga problemen. Under 1960-talet växte begreppet “handikapp” fram och användes i flera sammanhang. Till en början var “handikapp” ett begrepp som beskrev en egenskap hos individen. Detta begrepp utvecklades sedan till att bli ett socialpolitiskt begrepp och stod närmast för att beskriva en grupp som släpade efter (Lindberg, 2016, s.11). Vi kan konstatera att “handikapp” är ett föråldrat begrepp som inte används idag. Idag betraktas, enligt Shakespeare, den medicinska modellen i flera sammanhang som någonting som “sums up everything which is backward-looking and reactionary” (Shakespeare, 2014, s.11). Trots detta konstaterar Lindberg att funktionshinderforskningen i Sverige sammantaget har gått mot

individinriktad och medicinsk forskning (2016, s.35). Detta har att göra med diskurser och benämningar.

3.3.2 Den sociala modellen

Det finns olika typer av approacher gällande den sociala modellen. Gemensamt för samtliga approacher är dock att fokus skiftas bort från individer med funktionsnedsättning till att fokus ligger på hur samhället inkluderar eller exkluderar dessa individer (Shakespeare, 2014, s.12). I och med detta utmanar den sociala modellen den medicinska och diskursen kopplad till denna. Modellen är viktig för vårt uppsatsämne då den belyser vikten av utformandet av den fysiska miljön i syfte att öka inkluderingen.

Det övergripande målet för människor med en funktionsnedsättning är en värld som är fri från fysiska barriärer där alla inkluderas och inte där vissa exkluderas menar Shakespeare (2014, s.34). Trots att vi inte hittade någon definition i samband med den sociala modellen tolkade vi fysiska barriärer vara barriärer som fungerar som gränser och hinder. Dessa gränser och hinder kan bland annat påverka rörelsemönster hos individer. Shakespeare konstaterar att den sociala modellen är byggd på antagandet att det är möjligt att avlägsna alla fysiska hinder som exkluderar människor med funktionsnedsättning (Shakespeare, 2014, s.35). Det är dock svårare att implementera den sociala modellen utanför den urbana stadsmiljön eftersom det säger sig självt att människor som använder rullstol blir funktionshindrade av exempelvis ett högt berg (Shakespeare, 2014, s.36). Det är med andra ord svårt att klandra den naturliga miljön för sociala arrangemang. Shakespeare argumenterar även för svårigheten gällande i gamla byggnader som byggdes under en tid då denna typ av tillgänglighetsfrågor aldrig övervägdes (ibid, s.38). Det slutgiltiga målet för borttagandet av olika fysiska barriärer är att underlätta tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning och därmed förbättra livskvalitén för dessa människor. I de flesta fall är borttagandet av dessa fysiska barriärer det mest passande men även kostnadseffektiva sättet att nå det slutgiltiga målet (Shakespeare, 2014, s.41).

Den sociala modellen har dock fått en del kritik, av bland annat Thomas som påstår att sociala modellen bör fokusera på de bakomliggande relationerna som ligger bakom förtrycket av människor med funktionsnedsättning istället för de fysiska barriärerna (2004a i Shakespeare,

2014, s.35). På så vis ska fokus ligga på diskurserna och inte på den fysiska miljön. Kritiska studier som har bedrivits beträffande funktionsnedsättning har försökt att röra sig bort från materialistiska basen som den sociala modellen vilar på, denna rörelse har dock inte varit enig gällande vägen framåt (Owens, s.2014, s.386). Shakespeare betonar dock vikten av att fysiska hinder endast utgör en del av förtrycket mot människor med funktionsnedsättning men att ett fokus på fysiska barriärer är viktigt av två anledningar: för det första kommer skapandet av en tillgänglig miljö kommer att reducera social exkludering av människor med funktionsnedsättning. För det andra kommer denna approach gällande borttagandet av fysiska barriärer leda till en viktig symbolisk roll menar Shakespeare (2014, s.36). En del av kritiken mot den sociala modellen rör det faktum att den sociala modellen inte inkluderar förkroppsligade upplevelser hos människor med funktionsnedsättning. Trots det faktum att separationen mellan den fysiska kroppen från kulturen har erhållit stort politisk genomslag har detta också varit på bekostnad av funktionsnedsatta människors identiteter (Hughes & Paterson, 1997, i Owens, s.386). Shakespeare argumenterar dock för att olika typer av arkitektoniska barriärer i den fysiska miljön är enklare att åtgärda än borttagandet av sociala- och ekonomiska barriärer (2014, s.35).

3.3.3 Den miljörelativa modellen

Lindberg konstaterar att idag anses den svenska forskningen om funktionshinder tillhöra den miljörelativa modellen. Denna modell poängterar att funktionshinder är relationen mellan den funktionsnedsatta individen och dess omgivning (Lindberg, 2016, s.12). Internationellt sett kopplas denna modell till Skandinavien specifikt och kallas därför i dessa sammanhang för “the Nordic relational model of disability” (Goodley, 2011 i Lindberg, 2016, s.12). I denna modell ser man funktionsnedsättning som någonting som finns på ett kontinuum där det skiftar mellan individen och dess miljö. Fokus här ligger på människors kapacitet och förmågor, istället för att ses som det definierande karaktärsdraget hos individen (Söder 1982 i Owens, 2014, s.386). Söder anser att en risk med den miljörelativa modellen är att denna kan leda till en orimlig och orealistiskt tro till miljöpåverkande åtgärder av olika slag (1982 i Lindberg, 2016, s.12). Lindberg menar dessutom att det är oklart för hur stort genomslag det miljörelativa synsättet egentligen får inom dagens forskning (2016, s.12).

Meningen med beskrivningen av modellerna har varit att introducera en grundläggande begreppsapparat till analysen för hur synen på funktionsnedsättning och funktionshinder har ändrats och att det finns olika approacher till hur man ser på detta än idag. Baserat på det resonemanget som förts ovan kommer vi att i vår uppsats att utgå från den sociala modellen där fokus ligger på borttagandet av fysiska barriärer för att öka inkludering.

3.4 Makt

Platser där vissa människor anses som mer legitima än andra kopplas starkt till makt. Som nämnts i problembeskrivningen är tolkningingsföreträdare en viktig aspekt att belysa när det kommer till makt (Rönblom, 2014, s.4). Enligt Hall utgörs de som ges tolkningingsföreträdare ofta av personer i maktposition. Dessa personers uttalanden anses mer legitima och accepterade genom den position de innehar. Hall menar även att normer skapar maktbalanser i samhället och formar ett ”vi” och ”de” (1997, s.259). Detta skapande av ”vi” och ”de” kallas för ”andrafiering” (Said, 2016, s.324). I denna process av andrafiering kan det uppstå en kategoriseringsproblematik då kategoriseringar och andrafiering av människor är starkt kopplade till makt. Denna problematik uppstår när vissa specifika egenskaper tillskrivs en grupp människor och man inte tar hänsyn till att denna gruppen inte är homogen utan består av olika individer. Det finns olika tolkningar och förståelser av makt. I den sociala modellen finns det endast en förståelse av makt genom användandet av konceptet förtryck. Smith menar att: “...power is conceived of as existing in the social and political environments that give rise to the politics of disablement” (Smith, 2010 i Owens, 2014, s.390). Denna syn, menar Owens, tillåter analytikern att utforska de sociala och politiska processer som konstruerar diskriminationen av människor med funktionsnedsättning men samtidigt ignorera deras upplevelser av denna funktionsnedsättning (2014, s.390).

Språket har en stor och viktig roll gällande att konstruera ”de” genom diskurser (Prasad et al, 1997, s.19). Detta är också starkt kopplat till diskursen och dess starka koppling till makt eftersom tanke och språk hör ihop. Diskursen i samhället konstruerar ämnet i sig och därmed reglerar dessa diskurser vår kunskap om världen som därmed är starkt kopplat till makt (Burr, 2015). Foucault konstaterar att makten ligger i diskursen som vi gemensamt formar (2002). Idag pratas det exempelvis om att ”tillgänglighetsanpassa” platser. Denna typ av diskurs visar tydligt på att det finns en syn i samhället om att majoriteten bör ”anpassa sig” efter personer med

funktionsnedsättning. Detta exempel visar tydligt vilka det är som står för normskapandet och som därmed har makten. Prasad et al argumenterar för att det är de med överordnade positioner i samhället som har ett större ansvar att leda förändring (Prasad et al, 1997, s.104). Syftet med detta avsnitt har varit att belysa relationen mellan makt och diskurs eftersom tanke och språk är starkt sammankopplade.

3.5 Tillgänglighet

För att jämna ut makten är fysisk tillgänglighet en viktig faktor för personer med funktionsnedsättning. Tillgänglighet och användbarhet är begrepp som används i syfte att beskriva vilka åtgärder som krävs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor som andra i samhället. Att göra samhället mer tillgängligt är däremot något som gör livet enklare för alla, inte bara för personer med funktionsnedsättning. Tillgänglighet är på så sätt inte en teori utan ett praktiskt verktyg som är viktigt att belysa i vår uppsats. Enligt Müller som arbetar som tillgänglighetskonsult behöver man bredda perspektivet gällande hur man utformar exempelvis offentliga miljöer och istället använda ett koncept som benämns som *Design för alla*. Konceptet handlar om att arbeta med att miljöer, tjänster och produkter ger alla människor, oavsett ålder, kulturell bakgrund eller förmåga och inklusive framtida generationer, samma möjligheter att bland annat på lika villkor kunna delta och kunna använda alla miljöer på ett så självständigt sätt som möjligt. Detta då människors förmågor varierar under en livscykel (Müller, 2012, s.17).

Att samhället ska vara tillgängligt för alla har diskuterats handla om människors lika rätt och värde (Myndigheten för delaktighet, 2015). Sverige är idag ett samhälle som i många avseenden fortfarande är otillgängligt (Müller, 2012, s.18). Att inte kunna använda miljön på likvärdiga villkor är något som i slutändan sannolikt kommer att påverka ens sociala liv samt hur man uppfattar sig själv (Svensson, 2015, s.11). Hur miljön är utformad ur ett tillgänglighetsperspektiv kommer leda till inkludering eller exkludering av människor. Tillgänglighet är en praktisk fråga som drivs i Sveriges Riksdag. År 2000 tog Sveriges Riksdag ett beslut gällande den nationella handikapplanen att Sverige senast år 2010 skulle vara tillgängligt och användbart för alla. När visionen sedan skulle omsättas i praktisk handling sänktes ambitionsnivån vilket påverkade vilka åtgärder som omfattades av beslutet samt under vilka förutsättningar dessa skulle ske.

Problematiken med tillgänglighetsåtgärder är att de ofta kopplas till äldre byggnader och miljöer, medan all nybyggnation förväntas följa de lagar och regler som finns. Men än idag anlägger man gångstråk belagda med bland annat smågatsten i våra städer, vilket påverkar tillgängligheten (Müller, 2012, s.23). Ojämn markbeläggning gör det tyngre för personer som använder rullstol att ta sig fram samt att det kan innebära illamående eftersom rullstolen skakar (Svensson, 2015, s.285). För att undvika att miljön utgör ett hinder behövs kunskap om vad en funktionsnedsättning innebär. Kunskap om människors olika behov och möjligheter behövs även för att få en större förståelse för fenomenet (Svensson, 2015, s.25).

För en person med nedsatt rörelseförmåga innebär tillgänglighet främst möjlighet att förflytta sig säkert och självständigt i samhället. För att detta ska infrias krävs bland annat ett fast och jämnt underlag samt en avsaknad av höga trösklar, trappor, branta lutningar, tunga dörrar eller tunga passager. Även om det finns en möjlig längre tillgänglig väg ska man inte tvingas till långa omvägar. Det ska finnas räcken samt handtag och reglage som är lätthanterliga och inom räckhåll. Det ska även finnas tillräckligt rymliga utrymmen till att kunna manövrera en rullstol eller rollator. Exempelvis är manuella rullstolar tunga att köra på mjuka eller ojämna underlag och uppför sluttande plan. Använder man rullstol kan den lutning man klarar av bero på bland annat armstyrka eller balans. Det kan vara så att man vid enstaka tillfällen klarar en viss lutning, men att man inte klarar samma lutning om man måste ta sig upp för den flera gånger per dag (Svensson, 2015, s.53). För en person med nedsatt syn innebär tillgänglighet att man ska kunna orientera och förflytta sig utan att man utsätts för onödiga säkerhetsrisker. Använder man teknikkäpp vill man ha ledstråk som kan följas samt kontrastmarkeringar. Det ska vara lätt att avläsa reglage samt att särskilja dem från varandra. Information ska presenteras på ett tillgängligt sätt (Myndigheten för delaktighet, 2015, s.16). Ytterligare förutsättningar för tillgänglighet är att golv- och markbeläggning inte innebär risk för halka och god ljudmiljö exempelvis i form av ljudsignaler (Svensson, 2015, s.285). Tillgänglighet är ett praktiskt begrepp som är beroende av diskurser. Detta har beskrivits för att ge läsaren en större förståelse för vad det innebär för personer med fysisk funktionsnedsättning samt belysa vikten av att göra samhället tillgängligt fullt ut. Begreppet kommer att kopplas till den insamlade empirin för att visa på hur diskursen kring fysisk funktionsnedsättning påverkar tillgängligheten i den fysiska miljön.

4. Presentation och analys av empiri

I detta stycke kommer empirin att möta teorin. Text varvas med bilder tagna från vår observation samt go along. Vi har utgått från vårt syfte och frågeställningar och utifrån dessa skapat tre stycken huvudrubriker. Nedan varje huvudrubrik kommer en inledande text för att introducera innehållet för läsaren.

4.1 Framställandet av diskursen gällande funktionsnedsättning

Nedan redogör vi för hur diskursen gällande funktionsnedsättning framställs i tal och text på Lunds kommun rörande tillgänglighet i vårt empiriska material.

4.1.1 Språkbruk

Hur man bygger ett samhälle som är tillgängligt för alla är en fråga som många uppfattar som viktig, men samtidigt är Sverige ett land som i många avseenden fortfarande är otillgängligt (Müller, 2012, s.18). Vår ena diskursanalys genomfördes på Lunds kommuns handikapplan "Delaktighet för alla" som är ett av kommunens styrande dokument. Denna plan har sin utgångspunkt i FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som antogs 2006 och trädde i kraft i Sverige 2009. I dokumentet fann vi att begreppet "anpassning" används för de åtgärder som krävs för att öka tillgängligheten för personer med fysisk funktionsnedsättning. Som tidigare nämnt präglas vår verklighetsbild av vårt språk och på så sätt kommer samtalsordningen kring personer med fysisk funktionsnedsättning påverka hur vi kategoriserar dessa individer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.178). Ord som "anpassningar" visar tydligt på en diskurs som speglar en samhällssyn beträffande att det är samhället som ska anpassa sig efter människor med funktionsnedsättning. Därmed tydliggörs det vilka som därmed konstrueras som "annorlunda" utifrån rådande samhällsdiskurser. Som tidigare nämnts i teorin är ett tillgängligt samhälle något som gör livet enklare för alla eftersom människors förmågor varierar under en livscykel (Müller, 2012, s.17). Det handlar alltså inte om att "anpassa" sig till människor med funktionsnedsättning utan att åtgärda samhället på ett sätt som gynnar alla.

Som nämnts i teorin är språkbruk starkt sammankopplat med maktstrukturer i vårt samhälle. Diskurser i samhället konstruerar ämnet i sig och reglerar därmed vår kunskap om världen (Burr,

2015). I “Tillgängliga Lund” som publicerades år 2003 fann vi ord, som i dagens kontext uppfattas som problematiska. Ett exempel på hur språkbruk och dessa diskursiva bestämningar påverkar konstruerandet av kategorin personer med funktionsnedsättning är användandet av begreppet “synsvag” som beskrivning av personer med nedsatt syn. Begreppet pekar på en svaghet hos dessa personer. Detta språkbruk visar på en diskurs som är föråldrad och som kan kopplas till den medicinska modellen vars fokus ligger på den funktionsnedsatta individen. Dessa termer användes dock i den sociala kontext när texten skrevs. Lindberg beskriver att man tidigare i Sverige använt ord som “invalid” för att kategorisera människor med funktionsnedsättning, sedan användes ordet “handikapp” som ett samlingsnamn (2016, s.11). Tillgänglighetskonsulten Robin menar att säga “handikappad” idag är som likställt med att säga N-ordet (Personlig kommunikation, 16/4-19). Enligt Socialstyrelsen bör man säga människor med funktionsnedsättning idag (Socialstyrelsen, 2019). I kommunens styrande dokument “Delaktighet för alla” (2014) kunde vi se att man använder begreppet funktionsnedsättning. Däremot är dokumentet namngett som kommunens “handikapplan”. Utifrån ett sådant resonemang syns en dubbelhet då man å ena sidan i dokumentet belyser riktigheten i att använda termen “funktionsnedsättning”, men å andra sidan sedan använder ordet “handikapp” som rubrik (Delaktighet för alla, 2014). En problematik som uppstår är att de som arbetar med tillgänglighet på Lunds kommun ska utgå från dessa dokument när de planerar och genomför tillgänglighetsåtgärder. Genom att dokumenten innehåller föråldrade terminologier reproduceras dessa på så sätt samtidigt som det påverkar hur man i slutändan utformar den fysiska miljön.

Idag finns även ett annat samlingsnamn, “funktionsvariation”, som vissa individer med funktionsnedsättning föredrar att bli refererade till. Robin berättar att ordet “funktionsvariation” kom till för att undvika att se människor med funktionsnedsättning som ett “problem”. De som har valt att kalla sig själva funktionsvarierade vill ofta visa på att deras annorlundaskap inte nödvändigtvis behöver vara en nedsättning. Robin menar att det idag saknas ett neutralt ord för människor med funktionsnedsättning som samtidigt belyser en nedsatt funktionsförmåga (Personlig kommunikation, 16/4-19). Samtidigt är det svårt att utforma neutrala ord då dessa alltid kommer att ges ett innehåll utifrån föreställningar om kategorin. Hur människor uttrycker sig gällande personer med funktionsnedsättning visar på en samhällsdiskurs (jfr Foucault, 2002).

De begrepp som används i dokumenten signalerar vilken diskurs som var rådande när de skapades.

4.1.2 Kategoriseringsproblematik

Som nämnts i problembeskrivningen görs kategoriseringar av människor utifrån rådande samhällsdiskurser. Kategoriseringar av människor kan vara problematiska och är även starkt förknippat med makt samt en andrafiering (Said, 2016, s.324).

“Tillgängliga Lund” (2003) har ett försättsblad som visas ovan. Illustreringen på försättsbladet av dokumentet visar ett äldre par och en barnfamilj som står i fokus. I bakgrunden skymtar en rullstolsburen person men det är inte här fokus ligger. Illustreringen speglar även innehållet i dokumentet “Tillgängliga Lund” (2003). I texten läggs mycket fokus på äldre människor och mindre fokus på åtgärder som bör vidtas för människor med funktionsnedsättning. Det visade sig att människor med funktionsnedsättning i denna text placeras i samma kategori som den äldre delen av befolkningen, att dessa kategorier anses vara synonyma med varandra i denna text. Föreställningarna om kategorin är socialt konstruerad och starkt färgad av diskursen i samhället. Enligt Winther Jørgensen och Phillips påverkar detta den kunskap vi har inom området vilket i slutändan påverkar vad som framställs som sant och falskt (2000, s.138). I förlängningen skapar detta en missvisande bild av personer med funktionsnedsättning eftersom deras behov kan skilja

sig från pensionärers avsevärt. Ett tydligt exempel på detta var under vår go along med Robin då vi observerade en ung rullstolsburen man korsa ett övergångsställe i hög hastighet. Hur snabbt rullstolsburna kan ta sig fram beror på styrka i överkropp och balans men även beroende på vilken typ av nedsättning personen har (Svensson, 2015, s.53). Detta visar på ett tydligt exempel där det uppstår en kategoriseringsproblematik då äldre och personer med funktionsnedsättning ses som en homogen grupp och tillskrivs vissa egenskaper som inte passar in på samtliga i gruppen. Att placera in samtliga människor med funktionsnedsättning i samma kategori som äldre människor visar tydligt på en diskurs i samhället. Denna diskurs placerar människor med fysisk funktionsnedsättning i samma kategori med människor som konsekvent är fysiskt svagare.

4.1.3 Stolta människor

Under vårt intervju tillfälle med Kim diskuterade vi hur en trappa kan vara ett hinder för en rullstolsburen person och att det kan uppstå situationer där människor i omgivningen kan erbjuda sig att lyfta upp personen som använder rullstol (Personlig kommunikation, 4/4-19). Kim konstaterar att rullstolsburna människor ofta är stolta människor och som på grund av deras egen stolthet inte vill bli lyfta (Personlig kommunikation, 4/4-19). Diskurser handlar som tidigare nämnt om strukturerade övertygelser som vi alla förhåller oss till när vi talar (Widerberg, 2002, s.157). Exemplet ovan visar på hur en diskurs leder till "andrafiering" där en grupp tillskrivs specifika egenskaper (Said, 2016, s.324). Dessa egenskaper som tillskrivs denna kategori är nödvändigtvis inte specifika för just den gruppen. En konsekvens av denna diskurs är att det konstruerar en bild av att kategorin skulle vara annorlunda än andra grupper av människor. Kim berättade även att "De vill kunna ta del av samhället på lika villkor" (Personlig kommunikation, 4/4-19). Som konstaterats tidigare i teorin blir "vi" tydligare genom en exkludering och en distansering från "de". Detta kan göras genom att tillskriva den andra gruppen människor egenskaper skilda från den egna gruppen (Said, 2016, s.324). Utifrån detta resonemang visar diskursen på en vilja av att inkludera kategorin som man sedan tidigare har exkluderat.

4.2 Diskursens synlighet i den fysiska miljön

Under denna rubrik redogörs det för hur diskursen kring fysisk funktionsnedsättning avspeglas i den fysiska miljön.

4.2.1 Tillgänglighetsperspektiven

Det slutgiltiga målet för borttagandet av olika fysiska barriärer är, enligt den sociala modellen, att underlätta tillgängligheten för människor med funktionsnedsättningar och därmed förbättra livskvalitén för dessa människor (Shakespeare, 2014, s.34). Det finns flera olika perspektiv att ta hänsyn till när en fysisk miljö ska tillgänglighetsåtgärdas vilket visar på ett dilemma. Detta är någonting som Kim poängterar upprepade gånger under vår intervju. Även Robin påpekar att Lunds kommun generellt i byggprocessen har flera olika intressen/behov att ta hänsyn till där tillgänglighet och kulturhistoriska värden liksom trafikflöde och säkerhet ingår (Personlig kommunikation, 16/4-19). Kim ger bland annat exempel gällande att de boende i Lund måste tas i beaktning, vilket är ett av de olika intressegrupperna. Kim berättar att just nu prioriteras spårvägsbygget i kommunen. Detta leder till att kommunen för tillfället har stängt av flera gator och att det uppstår problem när de stänger av för många gator eftersom boenden klagar på försvårad framkomlighet i och med detta. Hen hoppas att de kan bygga om flera gator efter att spårprojektet är över (Personlig kommunikation, 4/4-19). Kim berättar även om kommunens implementering av de tickande ljudpollarna, bland annat på Stora Södergatan, som underlättar för människor med synnedsättning då det hjälper dem att orientera sig. Denna typ av tillgänglighetsåtgärder följer den diskurs som tillhör den sociala modellen där fokus ligger på utformandet av den fysiska miljön (Shakespeare, 2014, s.12). Hen belyser dock en annan aspekt av detta, nämligen att boende i närheten har lämnat klagomål på det tickande ljudet som upplevs som störande (Personlig kommunikation, 4/4-19). Denna diskurs är starkt kopplad till den medicinska modellen som menar att det är personen med funktionsnedsättning som ska anpassa sig (Lindberg, 2016, s.11). Klagomålen kan på så vis vara en konsekvens av denna diskurs.

Ett annat perspektiv är även att Lund är en gammal stad med ett stort antal historiskt värdefulla miljöer. Många av dessa gamla platser är idag skyddade. Kim konstaterar att “när man byggde staden hade man inte tillgänglighetsperspektivet.” (Personlig kommunikation, 4/4-19). Detta är

också någonting som Shakespeare nämner och som han menar försvårar arbetet gällande tillgänglighet (2014, s.38).

Denna bild som är tagen på Sankt Petri Kyrkogata visar ett exempel från Lunds stadskärna där en hög trappa är placerad mitt i gångbanan vilket försvårar framkomligheten för personer med fysisk funktionsnedsättning. Utformningen av denna plats kan bero på att trappan är byggd i en tid då andra diskurser rådde. Miljön runtomkring är även svårtillgänglig, dels på grund av underlaget samt att det är en hårt trafikerad gata med få övergångsställen. Lunds kommun åtgärdar ett område varje år i syfte att öka tillgängligheten. Kim berättar att det finns vissa regler att förhålla sig till gällande tillgänglighetsåtgärder på allmän platsmark. Ett exempel är att man på vissa ställen inte får ta bort smågatsten eftersom det är en del av Lunds historiskt värdefulla miljöer. I tillgänglighetsarbetet med Lunds stadskärna utgår man ifrån den befintliga miljön (Personlig kommunikation, 4/4-19). Lo förklarar också en förståelse för att det inte går att riva upp allt i Lunds stadskärna eftersom det är en stad med många historiskt värdefulla miljöer där man vill bevara intrycket av att staden är gammal. “Man ska ju bevara det gamla samtidigt som det ändå ska gå att ta sig fram” säger Lo som själv har en fysisk funktionsnedsättning (Personlig

Kommunikation, 7/4-19). Det är i flera avseenden svårt att tillämpa principen gällande borttagandet av fysiska barriärer enligt den sociala modellen (Shakespeare, 2014) i Lund eftersom det är en stad med flertalet historiskt värdefulla miljöer. Dessa miljöer är byggda i en tid med en diskurs som var i enlighet med den medicinska modellen. Då dessa miljöer är svåra att genomföra tillgänglighetsåtgärder på bidrar detta till att den fysiska miljön fortsättningsvis exkluderar personer med funktionsnedsättning även i nutid när andra diskurser råder.

Ett av perspektiven är även den ekonomiska aspekten. Denna aspekt berör Kim genom att nämna att Lunds kommun har en ekonomisk budget att förhålla sig till. Enligt Kim har kommunen en miljon kronor per år att spendera på utförandet av tillgänglighetsåtgärder. Kim återkommer flera gånger under vår intervju hur dyrt det är med vissa av dessa åtgärder och att hen gärna skulle vilja göra mer men att detta rent ekonomiskt inte är möjligt. Kim berättar om scenarion där kommunen inte har tillräckligt med pengar ett år för att åtgärda allt i ett område och får därmed åtgärda det de har pengar till och sen återkomma till det utvalda området ett annat år för att åtgärda mer (Personlig kommunikation, 4/4-19). Detta visar på att kommunens ambition är att applicera synsättet från den sociala modellen (Shakespeare, 2014) genom att förändra det fysiska rummet och undanröja de fysiska barriärerna men att detta i praktiken är omöjligt på grund av kommunens budget. Genom diskurser konstruerar man världen på ett bestämt sätt och pekar ut vilka handlingar som är meningsfulla (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.184). Kommunens budget för tillgänglighetsåtgärder sätts av politikerna. Vi alla förhåller oss till och påverkas av diskurser i samhället, och så även Lunds politiker. Kommunens budget är ett tydligt exempel på hur samhällsdiskurser rörande funktionsnedsättning i slutändan påverkar hur man arbetar med och prioriterar tillgänglighet. Vilka intressen som kommunen prioriterar blir tydligt då de väntar med att stänga av gator där tillgänglighetsåtgärder är eftersträvansvärda beträffande borttagandet av fysiska barriärer utifrån den sociala modellen. Detta med anledning av det prioriterade spårvägsarbetet och att man därmed inte vill påverka för många trafikanter. Detta är ett exempel på den diskurs där tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning inte prioriteras lika högt som resterande intressegrupper. I förlängningen bidrar detta till en fortsatt andrafiering av denna grupp. Lo menar att det inte borde spela någon roll om en kommun har pengar eller inte då det finns lagar och förordningar att följa. Hen anser att det är dåligt att det inte skjuts till

tillräckligt med kapital för att alla skattebetalare ska ha samma rätt och möjlighet till tillgänglighet och delaktighet i samhället (Personlig kommunikation, 7/4-19).

4.2.2 Tolkningsföreträde

När man anlägger nya allmänna platser och områden ska de göras tillgängliga och användbara. Det gäller till exempel gator och dessa regler finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader (BFS 2011:5 ALM 2). Under vår intervju med Kim berättade han vilka tillgänglighetsåtgärder som i stadskärnan gjorts, behövs göras och varför. På samma sätt beskrivs detta i "Tillgängliga Lund" (2003). Diskurser påverkar det innehåll man ger olika kategorier. Detta påverkar den förståelse man har för kategorin. Detta kommer i sin tur att påverka utformningen av den fysiska miljön då man har en föreställning av vad kategorin har för behov. I studiens fall handlar det om hur diskursen skapar en föreställning om tillgänglighetsbehov hos personer med funktionsnedsättning. Nedan presenteras två exempel på detta och deras gemensamma diskurs analyseras sedan.

Ett exempel på en plats där förändringar på allmän platsmark nyligen genomförts är på Mårtensstorget. På den tagna bilden visas ett konstverk placerat på Mårtensstorget som invigdes i december 2018 (Konstlek på Mårtensstorget, 2018). Placeringen av detta konstverk tvingar människor med funktionsnedsättning att antingen gå ut i cykelbanan gjord i smågatsten eller på

sidan in mot restaurangerna där det också är smågatsten och en uppförsslutning. Detta är problematiskt för exempelvis rullstolsburna då det blir tyngre att ta sig fram samt kan leda till illamående beroende på skakande (Svensson, 2015, s.285). Under vår go along med Robin reagerade hen på den dåliga kontrastskillnaden då det knappt är någon skillnad i ljuset på smågatstenen och konstverket som är i metall. Hen menar att konstverket inte uppfyller kravet på att gångvägar inte får utformas med oväntade små nivåskillnader som kan utgöra snubbelrisk. Enligt BFS 2013:9, HIN 3 13§ bör fasta hinder i gångytor, om det inte är möjligt att flytta dem bort från gångytan, tydligt markeras visuellt och utformas så att de kan upptäckas med teknikkäpp. Enligt Robin är det en uppenbar risk att en person med nedsatt syn fortsätter rakt fram och snavar över konstverket. Att konstverket reflekterar solljuset uppfattar man inte som en varningsmarkering eftersom den inte är logiskt utformad eller stämmer med något man kan känna igen (Personlig kommunikation, 16/4-19).

Ytterligare ett exempel som vi observerade var ett övergångsställe vid Kyrkogatan där det finns tickande ljudpollare i syfte att hjälpa personer med synnedsättning att orientera sig. Kommunen

har även lagt taktila plattor här. Vid vår observation la vi även märke till att övergångsstället är lagt i smågatsten, en ljusare och en mörkare grå nyans. Detta menar Robin är för liten kontrast för att fungera som kontrastmarkering för en person med nedsatt syn (Personlig kommunikation, 16/4-19). “En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS ökar avsevärt möjligheten för personer med nedsatt syn att uppfatta markeringen” (HIN 3). Robin menar även att de taktila plattorna inte fyller någon funktion då det är lagt smågatsten runt dem (Personlig kommunikation, 16/4-19). För att taktila plattor ska kunna ge riktgivande ledning behöver den omgivande beläggningen vara slät på en bredd av minst 0,6 m på båda sidor. Vid övergångsställe fungerar de även som varningsmarkering, då rekommenderas kupolplattor med 4-5 mm höga skurna kupoler (Svensson, 2015, s.67). Vid det observerade övergångsstället menar Robin att plattorna i sig inte fungerar då det taktila mönstret är felaktigt utformat (Personlig kommunikation, 16/4-19).

Ovan ges det två exempel på när Lunds kommun har eftersträvat borttagandet av fysiska barriärer i enlighet med den sociala modellen. Det finns dock brister gällande tillgänglighet i den utformade miljön. Detta kan bero på diskurser rörande tolkningsföreträde. Utifrån detta resonemang tar sig kommunen ett tolkningsföreträde då de planerar tillgänglighetsåtgärder. Detta är problematiskt då de själva inte har någon förstahandskunskap av funktionsnedsättning. Lo menar att det är först när man har en funktionsnedsättning som man får upp ögonen för hur besvärligt det kan vara att ta sig fram (Personlig kommunikation, 7/4-19). Widerberg menar att man ska eftersträva närhet till fenomenet och vara medveten om sina egna föreställningar när man själv saknar egen erfarenhet (2002, s.178). I sitt arbete med tillgänglighetsåtgärder tar Lunds kommun hjälp av kommunala funktionshinderrådet. Funktionshinderrådet består av ledamöter från olika nämnder och funktionshinderföreningar (Kommunala funktionshinderrådet, 2019). Kim menar att rådet har stor makt då de får möjligheten att yttra sig om detaljplaner och liknande som kommunen har lagt fram. Även vid framställningen av Tillgängliga Lund (2003) tog kommunen hjälp av representanter från pensionärs- och handikapporganisationer. Vad “Tillgängliga Lund” (2003) och “Delaktighet för alla” (2014) har gemensamt är en föråldrad terminologi. Genom att utgå från dessa dokument när man genomför tillgänglighetsåtgärder reproduceras en diskurs som inte är rådande idag. Problematiken med detta är då man inte uppdaterat dessa dokument och fortfarande arbetar utifrån dessa skapar det dåliga förutsättningar för ett bra tillgänglighetsarbete.

Som tidigare nämnts är tolkningsföretråde något som är starkt kopplat till makt då de som har tolkningsföretråde ofta utgörs av personer i maktposition (Hall, 1997). Lunds kommun har en maktposition då det är de som beslutar vilka tillgänglighetsåtgärder som ska genomföras. Trots att de tar hjälp av funktionshinderrådet syns brister beträffande tillgänglighet i den fysiska miljön. Detta är ett tecken på en diskurs där det finns en föreställning om att det inte behövs någon förstahandskunskap om funktionsnedsättning för att ta beslut om vad som i slutändan ska leda till att denna kategori kan ta del av samhällslivet på ett självständigt sätt.

4.3 Påverkan på personer med funktionsnedsättning

Nedan beskrivs på vilket sätt utformandet av den fysiska miljön påverkar personer med fysisk funktionsnedsättning.

4.3.1 Planering

Utformningen av den fysiska miljön kan leda till konsekvenser för personer med funktionsnedsättning. Robin menar att man som person med funktionsnedsättning ständigt behöver planera varje gång man ska ge sig utanför dörren. Detta konstaterar hen tar mycket tid och energi i anspråk (Personlig kommunikation, 16/4-19). Lo intygar detta genom att belysa att innan hen fick en funktionsnedsättning hade hen inte alls tankar kring sådant, allt gick så enkelt. “Men numera är ju det besvärligt och allt kräver viss planering och förberedelse. Och man kanske dessutom får planera när, var och hur, vilket man inte som icke funktionsnedsatt behövde tänka alls på innan. Så man kan ju inte, så att säga, ur det hänseendet vara precis som alla andra” förklarar Lo (Personlig kommunikation, 7/4-19). En aspekt av att behöva planera är att tänka på när man har som mest energi under dagen och hur mycket energi olika aktiviteter kommer att ta i anspråk. Detta är ett tydligt exempel på vilka konsekvenser utformningen av miljön får för personer med fysisk funktionsnedsättning. Hade den sociala modellen implementerats fullständigt i urbana miljöer hade troligtvis planering inte varit en sådan nödvändig del i informanternas vardag.

4.3.2 Annorlundaskap

Ytterligare en konsekvens är då en person bryter stadens flöde vilket bidrar till en känsla av att vara annorlunda. Detta annorlundaskap leder i sin tur till en andrafiering (Said, 2016, s.324). Ett

exempel på när utformandet av en miljö kan leda till denna känsla är under vår observation på Stora Södergatan.

På den tagna bilden ovan visas ett övergångsställe på en fyrvägs korsningen vid Stadsparken. Där är en hög kant placerad i mitten av det som på övergångsstället är avsedd för gångtrafikanter. På bilden figurerar en person med barnvagn som korsar vägen. När bilden togs observerade vi hur denna person valde att istället passera på cykelbanan vid övergångsstället. Detta berodde troligtvis på den höga tröskeln som utgör ett fysiskt hinder. Detta tvingar individen med barnvagn att bryta stadens flöde och gå ut på cykelbanan som inte är till för fotgängare. På samma sätt hade troligtvis en person som använder rullstol också tvingats bryta stadens flöde på grund av det fysiska hindret. Att en person bryter stadens flöde är något som blir tydligt då det finns andra människor i närheten. Detta eftersom det är blicken som konstruerar det som framställs som normalt och annorlunda (Högdahl, 2003, s.158). Lo menar att "Det kan vara så att jag drar mig för att ta mig ut. Detta då jag vet att det är besvärligt och att jag blir iakttagen, folk tittar på en eftersom jag jämfört med andra sticker ut. Det är ju ofrånkomligt".

Att få begränsad tillgänglighet till olika fysiska platser kan skapa ett "annorlundaskap" eftersom personen i fråga sticker ut och bryter normen om den i mötet med den fysiska miljön bryter

stadens flöde (Högdahl, 2003). Lo berättade om att bilden av sig själv förändras när hen stöter på ett fysiskt hinder, det blir tydligt i relation till miljön att hen har en funktionsnedsättning och inte kan ta del av platser på samma villkor som andra. Lo menar även att hen blir mer iögonfallande och sticker ut när hen stöter på ett fysiskt hinder. “Det kan vara så att man väljer att avvakta eller inte alls besöka på grund av att det är besvärligt och komplext.”. Lo väljer bland annat att åka in till en större stad för att gå på bio istället för i hemstaden. Biografer finns i hemstaden men dessa är inte tillgänglighetsåtgärdade i samma mån som i den större staden (Personlig kommunikation, 7/4-19). “Man känner sig exkluderad i samhället då man inte har samma möjligheter som alla andra. Så fort det är ett hinder så känner man sig genast mer markant utanför jämfört med de som inte ens behöver tänka tanken. Detta kan bli ansträngande både psykiskt och fysiskt” menar Lo (Personlig kommunikation, 7/4-19). Att bli mer iögonfallande när Lo bryter stadens flöde leder därmed till att hen i vissa fall väljer att undvika den situationen helt.

4.3.3 Parkering

För att få nyttja en handikapparkering krävs ett tillstånd. För många människor är tillståndet avgörande för en fungerande vardag. Att behöva ta sig en längre sträcka på grund av att parkering inte finns tillgänglig i närheten är mycket besvärligt och tar mycket energi förklarar Lo (Personlig kommunikation, 7/4-19). I ansökan till Lunds kommun görs en bedömning på hur långt man kan förflytta sig med respektive utan hjälpmedel samt antal pauser som kan komma att behövas under sträckan. Det står även att “Enbart svårighet att ta sig i och ur bilen utgör inte grund för parkeringstillstånd” (Ansökan om parkeringstillstånd för rörelsehindrade, 2019). Lo menar att det är problematiskt att endast mäta sträckan personen kan förflytta sig utan hjälpmedel eftersom det är mer komplext än så. En aspekt är att det finns personer i rullstol som kan behöva större utrymme på sidorna av bilen eftersom hen måste kunna komma in och ut ur bilen och få plats med en rullstol mellan bilarna. “...och då hjälper det ju inte att du kan rulla en kilometer på den tiden, utan det svåra blir ju att ta sig in och ut ur fordonet” (Personlig kommunikation, 7/4-19). Detta är ett exempel på hur samtalsordningen i slutändan påverkar personer med funktionsnedsättning.

Även Robin bekräftar det Lo påstår beträffande att dessa parkeringstillstånd inte tar hänsyn till komplexiteten gällande denna typ av kategorisering av människor. Robin menar att även om

personen klarar detta test kanske detta inte är en rimlig utvärdering av personens funktionsförmåga. Hen menar att även fast personen kan ta sig den sträckan utesluter detta inte det faktum att detta tar mycket ork i anspråk och kan vara det enda personen klarar av den dagen (Personlig kommunikation, 16/4-19). Detta är ett tydligt exempel på när en förenklad kategorisering av människor bidrar till en diskurs som formar sättet att se på grupper och vad detta får påverkan på personer med funktionsnedsättning. Den diskurs som kategoriserar och konstruerar en förenklad bild av människor med funktionsnedsättning kan även leda till konsekvenser för människor inom gruppen. Detta eftersom en person i gruppen kanske inte alls identifierar sig med de egenskaper som tillskrivs denna kategori eller identifierar sig med flera olika kategorier.

5. Slutsatser

Med avstamp i analysen kommer följande avsnitt att presentera slutsatserna. Slutsatserna är indelade i tre olika teman utifrån frågeställningarna.

5.1 Framställandet av diskursen gällande funktionsnedsättning

Den kunskap som produceras idag är en spegling av de sociala normer och det språkbruk vi använder idag. Det som blir problematiskt med styrande dokument som "Tillgängliga Lund" (2003) och handikapplanen "Delaktighet för alla" (2014) är att de är producerade i en tid där ett annat språkbruk och andra föreställningar rådde. Ordval är något som tydliggör vilka som konstrueras som "annorlunda" utifrån rådande samhällsdiskurser. Genom att Lunds kommun inte har uppdaterat dessa dokument bidrar det till en reproducering av otidsenliga normer och diskurser som konstruerar personer med funktionsnedsättning som annorlunda. Överlag stannar på så sätt stannar den medicinska modellen kvar i dokumenten medan samhället har gått mer mot den sociala modellen.

5.2 Diskursens synlighet i den fysiska miljön

Det kan konstateras att arbetet med tillgänglighetsåtgärder i stadskärnan är komplext då kommunen tar hänsyn till flera olika intressen när de genomför dessa. Kommunen har en ambition att implementera den sociala modellen då de aktivt arbetar med tillgänglighetsåtgärder. Samtidigt syns en annan diskurs som tar mer ursprung i den medicinska modellen som menar att personer med funktionsnedsättning ska anpassa sig efter samhället. Utformningen av den fysiska miljön är ett resultat av samhällliga diskurser. Då Lund är en stad med flertalet historiskt värdefulla miljöer är det i flera avseenden svårt att tillämpa den sociala modellen. De samhällliga diskurserna påverkar kommunens budget för tillgänglighetsåtgärder vilket i slutändan har verkan på hur man arbetar med och prioriterar dessa. Diskursen syns på det sättet att det finns brister rörande tillgänglighet i den fysiska miljön. Detta kan bero på att kommunen på grund av samhällliga diskurser får ett tolkningsföreträde genom deras position och inte genom att de har förstahandskunskap i frågan.

5.3 Påverkan på personer med funktionsnedsättning

Samtalsordningen kring personer med funktionsnedsättning och utformningen av den fysiska miljön påverkar i slutändan personer med funktionsnedsättning. Brister beträffande tillgänglighet i den fysiska miljön innebär att personer med funktionsnedsättning i hög utsträckning måste planera sitt vardagliga liv. En begränsad tillgänglighet skapar även ett annorlundaskap. Detta annorlundaskap kan resultera i att personen med funktionsnedsättning drar sig för vissa situationer eller helt undviker dessa. Det finns även en diskurs som konstruerar och kategoriserar en förenklad bild av människor med funktionsnedsättning vilket leder till praktiska konsekvenser för denna grupp, exempelvis i form av krav gällande tillstånd för handikapparkering. Den förenklade kategoriseringen påverkar även identitetsskapandet hos människor med funktionsnedsättning.

6. Diskussion

Slutligen reflekterar vi över vårt kunskapsbidrag. Vi lyfter även våra slutsatser till en mer generell nivå och kopplar tillbaka till vår problembeskrivning. Eftersom tidigare forskning gällande relationen mellan dessa aspekter saknas avslutar vi med att föreslå uppslag till framtida forskning.

Uppsatsens syfte var att undersöka hur samtalsordningen kring funktionsnedsättning påverkar den fysiska miljön, samt hur detta i förlängningen påverkar personer med funktionsnedsättning. För att undersöka detta arbetade vi med frågeställningar som berör relationen mellan diskursen, den fysiska miljön och individen med funktionsnedsättning. Vår sammanfattande slutsats är att diskurserna rörande funktionsnedsättning påverkar utformningen av den fysiska miljön och att detta leder till konsekvenser för personer med funktionsnedsättning vilket är ett samhällsproblem. Genom denna uppsats är vår förhoppning att vi har bidragit med ett större synliggörande för vikten av god tillgänglighet för människor med fysisk funktionsnedsättning.

Att inte få tillgång till platser bidrar till känslan av att vara exkluderad och detta bidrar till andrafiering. Något vi anser viktigt att belysa i relation till detta är att personer med funktionsnedsättning kan drabbas av ytterligare konsekvenser och diskriminering beroende på andra intersektionella faktorer och kategoriseringar. Detta kan leda till ytterligare förtryck genom tillhörighet i flera underordnade kategorier. På samma sätt kan det leda till andra privilegier i och med deras tillhörighet i överordnade kategorier. Med detta sagt menar vi inte att kategoriseringar ska upphöra då dessa är en förutsättning för att kunna greppa det vardagliga livet. Vilka som får höras och föra andras talan är starkt förknippat med makt. Våra respondenter som själva har en fysisk funktionsnedsättning menar att det är först när man själv har en funktionsnedsättning som man får insikt i komplexiteten gällande otillgängliga miljöer. Problematiken uppstår när personer med överordnade positioner får företräde att uttrycka sig rörande frågor de själva inte har någon förstahandskunskap av. Detta då de på så sätt formar en sanning och en diskurs som andra förhåller sig till. Detta är även problematiskt i det avseendet att föreställningarna om kategorin i slutändan kommer reflekteras i den fysiska miljön och skapa en mer eller mindre inkluderande och tillgänglig miljö.

Som tidigare nämnt saknas i dagsläget forskning beträffande denna relation. Istället finns det mycket forskning om de olika fenomenen skilda från varandra. Vi ser därför en möjlighet till flertalet intressanta uppslag till vidare forskning gällande hur olika grupper som sociala konstruktioner avspeglas i det fysiska rummet. Detta kan göras genom att välja en eller flera intersektionella faktorer att utgå ifrån för att sedan observera ett eller flera fysiska rum för att se hur och om föreställningarna om dessa socialt konstruerade grupper avspeglas även här. Intressant kan vara att undersöka samma intersektionella kategori på olika geografiska platser. Detta i syfte att bredda och fördjupa förståelsen av skapandet av sociala konstruktioners påverkan i den fysiska sfären.

Litteraturlista

Alvehus, J. (2013) *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber.

Arvastson, G. & Ehn, B. (red.) (2009). *Etnografiska observationer*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Becker, H. S. (2008) *Tricks of the trade – Yrkesknep för samhällsvetare*. Malmö: Liber.

Burr, V. (2015). *Social constructionism*. (Third edition.) London: Routledge.

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran. (2011). Intervjuer. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter.(red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Foucault, M. (2002). *Sexualitetens historia Bd 1 Viljan att veta*. ([Ny utg.]). Göteborg: Daidalos.

Funktionsrätt Sverige. *Handikappförbundens syn på CENTRALA BEGREPP inom LSS*. Hämtad 19/5-19 från <http://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2017/02/LSS-Centrala-begrepp-.pdf>

Hall, Stuart (red.) (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage

Högdahl, E. (2003). *Göra gata: om gränser och kryphål på Möllevången och i Kapstaden*. Diss. Lund : Univ., 2003. Hedemora: Gidlunds förlag.

Kusenbach, M. (2003) *Street Phenomenology: The Go-Along as Ethnographic Research Tool*. *Ethnography*, 4 (3)

Lindberg, L. (2016). *Forskningen som haltar: svensk forskning om funktionshinder*. [Utgivningsort okänd]: Lars Lindberg.

Lunds kommun. *Ansökan om parkeringstillstånd för rörelsehindrade*. Hämtad 2/ 5 -19 från https://service.lund.se/FileStorageArea/Blanketter/36/Parkeringstillstand_for_rorelsehindrade.pdf

Lunds kommun. *Delaktighet för alla - Plan för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning i Lunds kommun med kommunstyrelsens handlingsplan för genomförandet 2014 - 2016*. Hämtad 28/3-19 från https://www.lund.se/globalassets/regelsamling/delaktighet_och_inflytande/handikapplan-beslutat-av-ks-2014-04-01-och-kf-2014-06-11.pdf

Lunds kommun. *Kommunala funktionshinderrådet*. Hämtad 16/5-19 från <https://www.lund.se/kommun--politik/kommunens-organisation/radgivande-organ/kommunala-funktionshinderradet/?fbclid=IwAR0ohs7uz1w8uVpTyGkuEOw5FZW5Q3QvKMjWVCQZo9vqhA71Q4IINjjWB7A>. Senast uppdaterad 5/4-19.

Lunds kommun. *Konstlek på Mårtenstorget*. Hämtad 21/4-19 från <https://www.lund.se/trafik--stadsplanering/nyheter-och-nyhetsarkiv/2018/konstlek-pa-martenstorget/>. Publicerad 29/10-18.

Lunds kommun. *Lunds kommun undertecknar internationell deklaration om mänskliga rättigheter och kulturarv*. Hämtad 15/5-19 från <https://lund.se/kommun--politik/nyheter-och-nyhetsarkiv/2018/lunds-kommun-undertecknar-internationell-deklaration-om-manskliga-rattigheter-och-kulturarv/>. Publicerad 26 mars 2018.

Lunds kommun. *Tillgängliga Lund - ett projekt med fotgängarna i fokus*. Hämtad 28/3-19 från http://www.exempelbanken.se/Uploaded/ExampleDocuments/980191523/original/3073_tillgangliga_lund_med_bilagor.pdf

Müller, Lilian (2012). *Ett samhälle för ALLA*. Mölndal: Göteborgstryckeriet.

Myndigheten för delaktighet (2015). *Riktlinjer för tillgänglighet - Riv hindren*. Elanders Sverige AB.

Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs Universitet (2018). *Social Konstruktion*. Hämtad 18/4-19 från <https://www.genus.se/ord/social-konstruktion/>.

Owens, J. (2014). *Exploring the critiques of the social model of disability: the transformative possibility of Arendt 's notion of power*. *Sociology of Health & Illness*: Vol. 37 No. 3 2015 ISSN 0141-9889, s. 385–403. Doi: 10.1111/1467-9566.12199. Hämtad 18/5-19 från <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1467-9566.12199>

Prasad, Pushkala, Mills, Albert J., Elmes, Albert J. & Prasad, Anshuman (1997). *Managing the Organizational Melting Pot: Dilemmas of Workplace Diversity*. London: Sage.

Prince, Micheal J (2004). *Disability, Disability Studies and Citizenship: Moving Up or Off the Sociological Agenda?* *Canadian Journal of Sociology*. Summer 2004, Vol. 29 Issue 3, s. 459-467. 9p. Doi: 10.1353/cjs.2004.0047

Rönblom, M. (2014). *Ett urbant tolkningsföreträde? En studie av hur landsbygd skapas i nationell policy*. Hämtad 17/5-19 från <http://www.reglab.se/wp-content/uploads/2019/01/Ett-urbant-tolkningsföreträde-Malin-Rönblom.pdf>

Said, E.W. (2016). *Orientalism*. (Nyutg.) Stockholm: Ordfront.

Shakespeare, Tom (2014) *Disability Rights and Wrongs Revisited*. 2nd Edition. London.

Svensson, Elisabet (2015). *Bygg ikapp: för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning*. 6:e utgåvan. Hässleholm: Norra Skåne Offset.

Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. (2., [omarb.] uppl.) Stockholm: Liber.

Traustdottir, R. (2009). *Disability Studies, the Social Model and Legal Developments* i United Nations, O.O.T.H.C.F.H.R. (2014). *The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: A Training Guide* (PDF) [Elektronisk resurs]. United Nations. Hämtad 18/5-19 från https://brill.com/view/book/edcoll/9789004180802/Bej.9789004169715.i-320_002.xml

Trost, J. (2012) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Åsberg, R. (2001). *Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen. Det kvalitativa-kvantitativa argumentets missvisande retorik*. Pedagogisk Forskning i Sverige: årg 6 nr 4 s. 270–292. Issn 1401-6788.

<https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1131/982>

Rättskällor

BBR

BFS 2011:5 ALM 2

BFS 2013:9 HIN 3

FN 2006. UN Convention on the rights of persons with disabilities.

Plan- och byggförordningen (2011:338)

Plan- och bygglag (2010:900)

Prop. 1999/2000:79. Från patient till medborgare.

SFS (2008:567) Diskrimineringslag

Muntliga källor

Kim, trafikingenjör med ansvar för tillgänglighetsåtgärder på allmän platsmark i Lunds kommun (4/4–19)

Lo, person med fysisk funktionsnedsättning (7/4–19)

Robin, tillgänglighetskonsult (16/4–19)

Observation

Lunds stadskärna (11/4–19)

Bilaga 2 - Intervjuguide tjänsteman på Lunds kommun

Inledning

Be om att få sitta ner och genomföra intervjun, börja spela in innan vi påbörjar beskrivningen på intervjun/studien. Be även intervjupersonen att bekräfta sitt samtycke till inspelningen.

Tack för att du tar dig tiden att genomföra denna intervju.

Vi vill först börja med att informera om vilka vi är, studien samt hur intervjun kommer att vara upplagd. Vi kommer även komplettera inspelningen med minnesanteckningar för säkerhets skull men även för att kunna anteckna om det är något som vi tycker är extra intressant och vill komma ihåg. Efteråt har du även möjligheten att få ett exemplar av den utskrivna intervjun / sammandraget om så önskas. Detta är dock ingenting du behöver ta ställning till nu utan du kan bestämma dig i slutet av intervjun (Widerberg, 2002). Vi vill även informera om att ditt deltagande såklart är frivilligt och att du kan hoppa av under tiden om du vill (förtydliga att man kan välja att inte svara på en fråga). Din medverkan är även helt anonym och kommer endast användas till denna studie.

Tema	Frågor	Analytiskt syfte
Bakgrundsfrågor	<ul style="list-style-type: none">• Hur länge har du arbetat på Lunds Kommun?• Beskriv en vanlig arbetsdag för dig.<ul style="list-style-type: none">- Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?- Vad tycker du bäst om/sämst om när det gäller ditt arbete?• Arbetar du mycket självständigt?	Få en övergripande bild av personen och dess bakgrund samt för att skapa trevlig stämning.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Har du utbildat dig inom inkludering och tillgänglighet på något sätt? 	
<p>Arbetet med tillgänglighet och inkludering</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Arbetar ni med inkludering och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar? <ul style="list-style-type: none"> - Inom stadskärnan? ● Om ja: <ul style="list-style-type: none"> - På vilket sätt? - Har ni några specifika verktyg för detta? - Lagar/regler att utgå från? ● Om nej: <ul style="list-style-type: none"> - Varför inte? - Lagar/regler gällande frågan? ● Är det en högt prioriterad fråga? ● Finns det någon speciell plats i stadskärnan där ni arbetar extra mycket med tillgänglighet? <ul style="list-style-type: none"> - Finns det någon plats där ni nyligen arbetade med frågan? - Finns det någon plats som är extra problematisk ur ett tillgänglighetsperspektiv? 	<p>Ta reda på om och i så fall hur kommunen arbetar med tillgänglighet och inkludering för personer med fysisk funktionsnedsättningar. Detta för att sedan koppla det till huruvida föreställningar av och synen på fysisk funktionsnedsättningar påverkar arbetet med frågan.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● Lunds stadskärna består till stor del av kullersten, hur ser kommunen på detta ur ett tillgänglighetsperspektiv? <ul style="list-style-type: none"> - Planeras några framtida åtgärder? ● Vart börjar och slutar kommunens ansvar i arbetet med tillgängligheten? ● Finns det några speciella krav en person måste uppfylla för att få handikapptillstånd? <ul style="list-style-type: none"> - Några speciella “tester”? - Har ni någon uppfattning om hur många i kommunen som innehar ett sådant? ● Får Lunds kommun motta några klagomål gällande inkludering och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar? <ul style="list-style-type: none"> - Om ja, hur kan dessa se ut? - Hur handskar ni dessa? <ul style="list-style-type: none"> - Har invånarna någon makt att föreslå förbättringar som kan bidra till förändring? 	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ● Samarbetar kommunen med någon typ av organisation med erfarenhet rörande frågan? 	
Avslutning	<ul style="list-style-type: none"> ● Är det något du vill tillägga? - Något du känner att vi missat? ● Önskar du att vi skickar ett exemplar av den utskrivna intervjun / sammandraget? ● Tack så jättemycket för din tid, vi uppskattar det väldigt mycket! “Då slutar vi spela in”. 	<p>Avslutande frågor för att ta reda på om det är något intervjupersonen anser att vi har missat. Samt för att runda av på ett trevligt sätt.</p>

Bilaga 3 - Intervjuguide person med fysisk funktionsnedsättning

Inledning

Be om att få sitta ner och genomföra intervjun, börja spela in innan vi påbörjar beskrivningen på intervjun/studien. Be även intervjupersonen att bekräfta sitt samtycke till inspelningen.

Tack för att du tar dig tiden att genomföra denna intervju.

Vi vill först börja med att informera om vilka vi är, studien samt hur intervjun kommer att vara upplagd. Vi kommer även komplettera inspelningen med minnesanteckningar för säkerhets skull men även för att kunna anteckna om det är något som vi tycker är extra intressant och vill komma ihåg. Efteråt har du även möjligheten att få ett exemplar av den utskrivna intervjun / sammandraget om så önskas. Detta är dock ingenting du behöver ta ställning till nu utan du kan bestämma dig i slutet av intervjun (Widerberg, 2002). Vi vill även informera om att ditt deltagande såklart är frivilligt och att du kan hoppa av under tiden om du vill (förtydliga att man kan välja att inte svara på en fråga). Din medverkan är även helt anonym och kommer endast användas till denna studie.

Tema	Frågor	Analytiskt syfte
Bakgrundsfrågor	<ul style="list-style-type: none">• Vill du börja med att berätta lite om dig själv?• Vill du berätta lite om din fysiska funktionsnedsättning?• Har du besökt Lunds stadskärna? - Om ja, hur många gånger?	Få en övergripande bild av personen och dess bakgrund samt för att skapa trevlig stämning.

<p>Upplevelse av tillgänglighet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Vad är viktigast för dig ur ett tillgänglighetsperspektiv när du rör dig i urbana miljöer? <ul style="list-style-type: none"> - Något speciellt underlag som gör det lättare eller svårare att ta sig fram? ● Vad är dina tankar kring de krav som finns för att få handikapptillstånd? <ul style="list-style-type: none"> - Ex. de tester som görs? I ansökan för Lunds kommun görs bl.a. Tester på hur långt den sökande kan gå på plan mark utan hjälpmedel och pauser. ● Vad är din upplevelse av tillgängligheten i Lunds stadskärna? ● Finns det någon specifik del av stadskärnan som du upplever är mer eller mindre tillgänglig? <ul style="list-style-type: none"> - Något de gör extra bra? ● Finns det något du anser att Lunds kommun hade kunnat förbättra i sitt tillgänglighetsarbete av 	<p>Ta reda på personens upplevelse av tillgängligheten i Lunds stadskärna. Detta för att vi själva inte har förstahandskunskap av fysisk funktionsnedsättning samt att vi inte har tolkningsföreträde i frågan.</p>
--	--	---

	stadskärnan?	
Tillgänglighet och dess påverkan på identiteten	<ul style="list-style-type: none"> ● Upplever du att fysiska hinder påverkar bilden av dig själv? - I så fall, på vilket sätt? - Exempel på sådan situation? 	Undersöka om/hur personens funktionsnedsättning påverkar hans identitetsskapande.
Avslutning	<ul style="list-style-type: none"> ● Är det något du vill tillägga? - Något du känner att vi missat? ● Önskar du att vi skickar ett exemplar av den utskrivna intervjun / sammandraget? ● Tack så jättemycket för din tid, vi uppskattar det väldigt mycket! “Då slutar vi spela in” 	Avslutande frågor för att ta reda på om det är något intervjupersonen anser att vi har missat. Samt för att runda av på ett trevligt sätt.